

'De kracht van Ede'

Kaders voor het nader uit te werken beleidsplan Wmo 2012-2015

Samenvatting	2
1. Inleiding.....	4
1.1. Leeswijzer.....	4
2. Ontwikkelingen.....	5
2.1. De invoering van de Wmo	5
2.2. De kanteling in de Wmo	5
2.3. Overheveling van taken uit de Awbz	7
2.4. Welzijn Nieuwe Stijl	7
2.5. Jeugdzorg	8
2.6. Wet werken naar vermogen	9
2.7. Bezuinigingen op het gemeentefonds	10
3. Ede en de Edenaren	11
3.1. Algemeen.....	11
3.2. Doelgroepen van de Wmo.....	11
3.2.1. Zelfredzame burgers.....	11
3.2.2. Kwetsbare burgers.....	12
3.2.3. Jeugd	13
3.3. Terugblik op de vorige beleidsperiode	13
4. De Edese visie op de Wmo	14
4.1. Convenant 2010-2014	14
4.2. 'Kiezen en delen'	15
4.3. Stippen aan de horizon.....	17
5. De uitwerking van de visie	20
5.1. Wat willen we bereiken.....	20
5.2. Wat gaan we daarvoor doen	21
5.2.1. Wmo in de wijk → Wijkwerk.....	21
5.2.2. Wonen, welzijn en zorg verbinden.....	21
5.2.3. Innovatie en organisatie vernieuwing	21
5.3. Rol van de gemeente	
6. Financiën	23
7. Participatie, communicatie en verantwoording	25
Bijlage 1: Begrippenlijst.....	27
Bijlage 2: Wmo oude/nieuwe stijl	29
Bijlage 3: Bakens Welzijn Nieuwe Stijl.....	30
Bijlage 4: Terugblik Beleidskader Wmo 2008 t/m 2011	32

Samenvatting

Regie over het eigen leven, zelfontplooiing en zelfredzaamheid van burgers zijn belangrijke voorwaarden voor participatie in de samenleving. Waar zelfredzaamheid in het gedrang komt is (maatschappelijke) ondersteuning aan de orde. Dat is primair een verantwoordelijkheid van de burger en zijn of haar eigen netwerk. Meer dan voorheen zullen zij hun eigen kracht moeten aanspreken in plaats van een beroep op voorzieningen te doen. De overtuiging is dat velen dat kunnen. Vraag niet eerst of eenzijdig wat de samenleving voor jou kan doen, maar vraag je eerst af wat jij voor jezelf en andere burgers in de samenleving kunt doen. Voor burgers die dat niet kunnen blijft de overheid een vangnet bieden. Bovendien maken (financiële) ontwikkelingen deze verschuiving noodzakelijk. Enerzijds krimpt het gemeentelijk budget. Anderzijds leiden wijzigingen in onder andere de Algemene wet bijzonder ziektekosten (Awbz) er toe dat het gemeentelijke takenpakket wordt uitgebreid en dat een groeiend aantal burgers een beroep doet op maatschappelijke ondersteuning binnen de gemeente. In financieel opzicht betekent dit dat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden, want met een kleiner budget moet een grotere vraag worden opgevangen.

Met de verantwoordelijkheid van burgers voor zichzelf en voor elkaar als uitgangspunt, moet de ondersteuning op maat en in de nabijheid van burgers geleverd worden. Algemene of individuele voorzieningen dienen de verantwoordelijkheid te versterken, zo licht en kort als het kan. Het beroep op (individuele) voorzieningen wordt waar dat kan teruggedrongen en de inzet van informele / vrijwillige zorg en ondersteuning komt voorop te staan.

Maatschappelijke ondersteuning is - waar nodig - een combinatie van inzet van eigen kracht, vrijwillige hulp, algemene en collectieve voorzieningen en individuele voorzieningen.

Een brede vraagverheldering - met oog voor vragen en kansen op alle levensgebieden - is van belang om een effectief en efficiënt arrangement af te spreken. Wanneer er meerdere interventies nodig zijn, geldt: één plan per burger of gezin, geregisseerd door de burger zelf indien mogelijk of in complexe situaties tijdelijk door een professionele casemanager.

Onze ambities zijn:

- *verhogen van de participatie van alle burgers*
- *burgers in 'eigen kracht' zetten*
- *op de juiste schaal maatschappelijke ondersteuning organiseren (regio, wijk/buurt)*
- *maatschappelijke ondersteuning integraal en in samenhang bieden*
- *maatschappelijke ondersteuning duurzaam financieel beheersbaar houden*

Deze ambities willen we langs de volgende wegen bereiken:

- *Wmo in de wijk → Wijkwerk*
- *Wonen, welzijn en zorg beleid verbinden in samenhang met werk en inkomen*
- *Innovatie van dienstverlening en organisatie*

In deze nota worden kaders gegeven voor de (deel)beleidsplannen die de komende periode/jaren op het vlak van de Wmo nog zullen verschijnen. Dan ook zullen de ambities in deze nota vertaald worden naar concrete doelstellingen en effecten.

De verdere uitwerking van de kaders in deze nota wordt sterk beïnvloed vanuit de door het college opgedragen bestuursopdracht 'Herstructurering van het sociaal domein'. Hierin staat uitwerking van de drie decentralisaties in het sociale domein centraal. Dat zal leiden tot een vernieuwende en samenhangende aanpak die ook de reikwijdte van de Wmo zal beïnvloeden.

Bij de verdere uitwerking van het beleidskader maar ook in de bestuursopdracht worden burgers, hun vertegenwoordigers, professionals en hun organisaties actief betrokken in de planvorming. Ook met name de Wmo-adviesraad, de WWB-raad en de raads werkgroep vanuit de raadscommissie Maatschappelijke Zaken worden nauw betrokken.

In 2012 willen we het wijkgericht werken dat zich richt op maatschappelijke ondersteuning eerst in één wijk doorontwikkelen, o.a. door het experimenteren met een sociaal team, bij wijze van proeftuin. (Veldhuizen) Daarna zal, na evaluatie, eventuele verdere implementatie plaatsvinden. Wij rekenen

daarbij op goede samenwerking tussen de betrokken partners¹, zoals die al gegroeid is. Met goede samenwerking onderling maar ook met wijkbewoners als uitgangspunt leggen wij de verantwoordelijkheid voor een vraaggerichte benadering bij de wijkpartners zelf neer. Waar samenwerking moeizaam verloopt kan er aanleiding voor ons zijn om in te grijpen. Innovatie kan met zich meebrengen dat bestaande patronen/ verhoudingen tussen partijen gewijzigd moeten worden. Daarbij kunnen ook nieuwe spelers een rol hebben.

Toch is het gemeentelijke schaalniveau niet noodzakelijkerwijs het meest ideale niveau voor de uitvoering van bepaalde taken. Voor bepaalde gebieden van de Wmo is de wijk of juist de regio effectiever en beter toegerust. Bij het gezamenlijk inkopen van zorg zijn schaalvoordelen te behalen. De gemeente Ede werkt daarom samen met de gemeenten in de regio en voert lokaal uit wat moet en doet op regionaal niveau wat kan.

We starten niet bij nul. Er is in de afgelopen vier jaar al veel tot stand gebracht. Dit kader borduurt voort op bestaand beleid, en maakt doorontwikkeling in de toekomst mogelijk. Wij zetten in op een integrale aanpak. Doorontwikkeling van wijkwerk gaat hand in hand met het uitbouwen van het beleid dat is gericht op ondersteuning van vrijwillige inzet. Daarbij wordt steeds gekeken op welke schaal maatschappelijke ondersteuning het meest effectief en efficiënt geboden kan worden, op buurt/wijkniveau, lokaal of regionaal. Ook moet aangesloten worden bij de ontwikkelingen op het gebied van werk en inkomen. Het gaat zowel om wijkgerichte ondersteuning als om activering van burgers. Aan die doorontwikkeling willen wij samen met burgers en het maatschappelijk middenveld vorm geven. Financiële en demografische ontwikkelingen maken dat noodzakelijk. De eigen kracht van burgers en hun netwerken en de maatschappelijke verantwoordelijkheid van het middenveld helpen daarbij.

---

¹ De Medewerker, Welstede, Woonstede, Voorwerk, Vilente, Opella, SWO, CJG, etc.

1. Inleiding

Voor u ligt het meerjaren beleidskader Maatschappelijke ondersteuning 2012 t/m 2015. Hierin werken we de ambities zoals verwoord in het bestuursconvenant 2010-2014, verder uit tot een integrale en geactualiseerde visie op de Wet maatschappelijke ondersteuning (hierna afgekort als Wmo). Op het terrein van de Wmo zijn er veel (landelijke) ontwikkelingen gaande. De uitwerking hiervan is nog in volle gang. In deze notitie staat geformuleerd op welke wijze de gemeente Ede deze ontwikkelingen tegemoet wil treden en heeft daarom vooral een kaderstellend karakter. Dit beleidskader vormt het uitgangspunt voor de komende periode waarin grote veranderingen plaatsvinden en op basis waarvan de nadere uitwerking van het te voeren beleid zal plaatsvinden.

De verdere uitwerking van de kaders in deze nota wordt uiteraard sterk beïnvloed vanuit de door het college opgedragen bestuursopdracht 'Herstructurering van het sociaal domein'. Directe aanleiding voor de bestuursopdracht vormen de drie decentralisaties in het sociaal domein, waarvan het kabinet heeft aangegeven dat die taken naar de gemeenten moeten worden verschoven. De nieuwe taken van de decentralisaties (Wet werken naar vermogen, extramurale begeleiding uit de AWBZ en Jeugdzorg) vertonen onderling maar ook met een aantal bestaande taken in het sociaal domein grote raakvlakken. Net als bij de Wmo gaat het bij de drie decentralisaties om (zeer) kwetsbare doelgroepen en individuen. Overkoepelend doel van de bestuursopdracht is 'om het totale sociale netwerk in Ede, binnen de beschikbare middelen, effectief te laten aansluiten op de actuele behoeften in de samenleving'. Om passende ondersteuning te kunnen blijven bieden aan de kwetsbare burgers zal de gemeente dus alles op alles moeten zetten.

Bij de verdere uitwerking van dit beleidskader maar ook in de bestuursopdracht worden burgers, hun vertegenwoordigers, professionals en hun organisaties actief betrokken in de planvorming. Met name de Adviesraad Wmo, de WWB-raad en de raads werkgroep vanuit de raadscommissie Maatschappelijke Zaken worden nauw betrokken.

Kaderstelling gemeenteraad

In de kadernota gaat het om 'wat' de gemeente wil met het beleid. Bij de verdere uitwerking biedt het college duidelijkheid over het 'hoe'. Voor de daadwerkelijke uitvoering wordt een beroep gedaan op de burger en waar nodig (compensatiebeginsel) het maatschappelijk middenveld (de organisaties).

De rollen van de diverse partijen (raad, college, organisaties) verschillen dus. Langs het richtinggevend kader dat het college middels deze nota aan de gemeenteraad aanbiedt, krijgen ook de decentralisaties vorm. Deze nota dient dan ook niet beschouwd te worden als een beleidsplan in de zin van de wet. De concretisering van doelstellingen en het uitvoeringsplan bij dit beleidskader worden opgenomen in komende (deel)beleidsplannen.

1.1. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de (landelijke) ontwikkelingen in de Wmo inclusief een nadere toelichting op elk van de drie decentralisaties. Vervolgens focussen we in hoofdstuk 3 op de Edese situatie. Na een beschrijving van de doelgroepen van de Wmo wordt er kort teruggeblikt op de vorige beleidsperiode (2008-2011). Hoofdstuk 4 geeft de geactualiseerde Edese visie op de Wmo weer. In hoofdstuk 5 worden de ambities uitgewerkt in te behalen maatschappelijke doelen en bijbehorende middelen die we daarvoor gaan inzetten. Ook wordt de rol van de gemeente nader toegelicht. Het financieel kader geeft inzicht in het programmabudget maatschappelijke ondersteuning zoals opgenomen in de Edese programma begroting en daarbij de meest actuele informatie over de toevoeging van middelen vanuit het Rijk die gepaard gaan met de decentralisatie van taken.

In de bijlagen vindt u o.a. een begrippenlijst en een meer uitgebreide terugblik op het Wmo beleidsperiode 2008-2011.

2. Ontwikkelingen

De Wet maatschappelijke ondersteuning is ingevoerd op 1 januari 2007. In paragraaf 2.1 beschrijven we de essentie van de wet en de negen prestatievelden.

Sinds 2007 heeft een aantal belangrijke landelijke ontwikkelingen plaatsgevonden. Hierdoor komen op de sociale kant van de Edese samenleving grote veranderingen af. Inwoners, gemeente en instellingen zullen in toenemende mate verantwoordelijk worden voor het organiseren van hun zorg en welzijn en werk en inkomen. De meest in het oog springende voorbeelden hiervan zijn de decentralisatie van jeugdzorg, de begeleiding van kwetsbare burgers en toeleiding naar werk. Tot op heden werden veel van deze zorgtaken uitgevoerd door verschillende overheden i.s.m. regionaal of landelijk werkende instellingen zoals CIZ, zorgkantoren, zorginstellingen. De komende jaren zal het Rijk meer van deze taken gaan neerleggen bij gemeenten met een kleiner budget.

2.1. De invoering van de Wmo

Gemeenten zijn door de Wmo verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Maatschappelijke ondersteuning omvat activiteiten die het mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp. Het begrip maatschappelijke ondersteuning is in de Wmo verwoord in negen prestatievelden. Elke gemeente mag op deze prestatievelden haar eigen beleid maken. Een beleid dat afgestemd is op de wensen en samenstelling van de inwoners.

De negen prestatievelden zijn:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

2.2. De kanteling in de Wmo

De rijksoverheid wil met de Wmo de zorg toegankelijk en betaalbaar houden. De rijksoverheid verwacht dat gemeenten bepaalde zorgtaken efficiënter en effectiever uitvoeren. Een gemeente kan de zorgverlening immers koppelen aan verschillende beleidsmaatregelen, die zijn toegesneden op de lokale situatie.

Een van de belangrijke vernieuwingen in de Wmo is de *compensatieplicht*². Gemeenten zijn niet meer gebonden aan het verstrekken van een aantal omschreven voorzieningen (zoals dat in de Wet voorzieningen gehandicapten was geregeld). Ze hebben de vrijheid om zelf keuzes te maken in de manier waarop zij burgers ondersteunen bij het meedoen. Dat wil zeggen de manier waarop zij de beperkingen van burgers compenseren.

---

² Plicht die gemeenten hebben in het kader van de Wmo om beperkingen in zelfredzaamheid weg te nemen of te compenseren en deelname aan het maatschappelijke verkeer mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een adequate aanpassing en/of hulpmiddel of begeleiding.

Burgers kunnen geen recht op voorzieningen meer claimen.

De nadruk verschuift van het verstrekken van (individuele) voorzieningen naar:

- een brede verheldering van de vraag;
- zicht op mogelijkheden en beperkingen van de burger in zijn eigen netwerken;
- indicatie (in geval van individuele voorzieningen);
- afspraken over maatschappelijke ondersteuning (in het eigen netwerk, door vrijwilligers en door professionals, algemeen, collectief en/of individueel). Maar hoe dan ook: zo kort en licht als het kan, zo lang en zwaar als het moet.

Daarmee is er sprake van een 'kanteling' in de dienstverlening van de overheid zelf, en de samenwerking tussen overheid, maatschappelijk middenveld en de burgers. Een kanteling van aanbodgerichtheid en het overnemen van problemen naar vraagsturing en de burger het zoveel mogelijk zelf laten doen. Binnen deze gekantelde verhoudingen is *'het gesprek'* essentieel. Het gesprek met een burger en zijn naasten over vragen, behoeften, beperkingen en mogelijke oplossingen. Overigens, niet alle signalen of vragen van burgers leiden tot een gesprek; eenvoudige vragen kunnen snel en laagdrempelig worden opgelost. Daar tegenover staat dat er ook zeer kwetsbare groepen zijn waarbij de 'gekantelde benadering' geen oplossing biedt. Denk aan de doelgroepen met een matige of ernstige beperking die door de decentralisatie AWBZ onder het gemeentelijke Wmo-beleid gaan vallen. Deze groepen zullen in omvang toenemen. Voor deze mensen zal het zwaartepunt liggen op zo efficiënt en effectief mogelijk georganiseerde professionele ondersteuning. Cruciaal is daarnaast een goed functionerend netwerk van instellingen, zodat op maat een arrangement voor maatschappelijke ondersteuning geleverd kan worden. Zoveel mogelijk onder regie van de burger zelf. En als dat niet kan dan onder regie van een mantelzorger, vrijwilliger of professioneel hulpverlener.

In de kadernota decentralisatie AWBZ wordt nader op de zeer kwetsbare groepen in gegaan.

2.3. Overheveling van taken uit de Awbz

In de discussie over de toekomst van de langdurige zorg en in de aanloop naar het Regeerakkoord hebben gemeenten regelmatig aangegeven meerwaarde te zien in de overheveling van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) functie extramurale begeleiding naar de Wmo met als motief dat de centrale doelstelling 'maatschappelijke participatie van mensen met beperkingen' zou kunnen worden verbeterd. Het kabinet stuurt aan op volledige inwerkingtreding per 2014, met 2013 als overgangsjaar (voor bestaande AWBZ-cliënten). De nieuwe instroom moet per 1 januari 2013 voor Wmo-ondersteuning in aanmerking komen.

De Wmo wordt inhoudelijk uitgebreid en gemeenten krijgen de beschikking over het overgrote deel van de middelen die vrijvallen in de AWBZ. De begeleiding zal niet langer worden vormgegeven als individueel recht op zorg, maar zal onder het wettelijke kader van de Wmo vallen, waarbij wordt uitgegaan van het compensatiebeginsel.

De decentralisatie van extramurale begeleiding geldt ook voor het vervoer en voor de groep licht verstandelijk gehandicapten (lvg) jongeren en voor kinderen met Jeugd-GGZ zorg (vanaf 2013). Als er sprake is van een verblijfsindicatie dan blijft de begeleiding vanuit de AWBZ geregeld. Aan de decentralisatie is ook een besparingsopgave gekoppeld.

Het doel van de functie is bevordering, behoud of compensatie van zelfredzaamheid, zodat opname in een instelling of verwaarlozing kan worden voorkomen. De begeleiding kan ook worden ingezet ter ontlasting van mantelzorgers. De functie draagt er aan bij dat mensen met een beperking optimaal kunnen functioneren op allerlei levensgebieden zoals zelfzorg, wonen, werken, financiën, vrije tijd etc. Naast ondersteuning op het terrein van structuur en dagritme, gaat het ook om praktische hulp. De functie wordt in de AWBZ zowel individueel aangeboden als groepsgewijs. Mensen die gebruik maken van begeleiding kunnen zonder ondersteuning niet zelfstandig functioneren en participeren. Ongeveer 50% van de mensen die begeleiding ontvangen, maakt ook gebruik van andere vormen van zorg.³ Momenteel maken in Ede zo'n 1500 inwoners gebruik van de functie begeleiding.

Tegelijkertijd met het beleidskader Wmo is er ook een kadernota decentralisatie AWBZ opgesteld, waarin een visie en uitgangspunten zijn aangegeven. Verder wordt ook in deze Kadernota een toelichting gegeven op het open en interactieve proces dat nog volgt voor de verdere ontwikkeling en implementatie van het nieuwe beleid. Hierbij worden ook een aantal nader uit te werken punten genoemd. Daarbij gaat het o.a. om de toegang en vraagverheldering, het opdrachtgeverschap, de organisatie van de begeleiding, het vervoer, specifieke doelgroepen en de ondersteuning mantelzorgers.

2.4. Welzijn Nieuwe Stijl

Het Ministerie van VWS, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de MO-groep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening zijn gezamenlijk met 'Welzijn Nieuwe Stijl' gestart. Daarbij zijn acht bakens opgesteld, die inspireren, stimuleren en concrete handreikingen bieden voor de doorontwikkeling van de Wmo.

De acht bakens van Welzijn Nieuwe Stijl zijn:

- gericht op de vraag achter de vraag;
- gebaseerd op eigen kracht van de burger;
- direct eropaf;
- formeel en informeel in optimale verhouding;
- doordachte balans van collectief en individueel;
- integraal werken;
- niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
- gebaseerd op ruimte voor de professional.

---

³ Van zorg naar participatie, VNG, juni 2011

Deze uitgangspunten hebben wij - soms in andere bewoordingen - meegenomen in dit beleidskader, en de deelvisies die er aan ten grondslag liggen. Een uitgebreidere toelichting op de bakens is opgenomen in bijlage 3.

2.5. Jeugdzorg

Het kabinetsbeleid is er op gericht dat met ingang van 2015 de Jeugdzorg is gedecentraliseerd en dus onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten valt.

De aanleiding voor deze decentralisatie is dat het huidige jeugdzorgstelsel niet goed functioneert. Er is sprake van een onoverzichtelijk veld van partijen die zich bezighouden met (professionele) opvoeding en ondersteuning. Hierdoor ontstaan op casusniveau vaak problemen met de uitvoering en de afstemming. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren sprake van een explosieve groei van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg.

Doel

Het doel van de decentralisatie van de jeugdzorg is dat door een transitie onder regie van de gemeenten de zorg en ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen wordt geoptimaliseerd. De inzet is een innovatieve, effectieve en bij de vraag aansluitende jeugdzorg te organiseren. Daarbij wordt niet geredeneerd vanuit een recht op jeugdzorg maar vanuit de plicht en de verantwoordelijkheid van primair de ouders en vervolgens de sociale gemeenschap om voor een kind een veilige en stimulerende opvoedcontext te realiseren.

Er is nog geen vastgesteld visiedocument dat inzicht geeft in doelstellingen van de toekomstige jeugdzorg evenals de werkwijze van het CJG en doorgeleiding naar hulp of zorg. Wel is er een beeld van de richtinggevende uitgangspunten, zoals :

- de plicht en de verantwoordelijkheid om voor een kind een veilige en stimulerende opvoedcontext te realiseren ligt primair bij de ouders en vervolgens bij de sociale gemeenschap;
- de kwaliteit van het 'gewone' opvoeden krijgt meer aandacht;
- hulp wordt zoveel mogelijk in de eigen omgeving geboden, ook intensieve hulp;
- niet het probleem staat centraal maar het gezamenlijk vinden van oplossingen
- hulp moet zonder overbodige bureaucratie beschikbaar zijn;
- er is een sterkere inzet op het voorkomen van problemen en vroegtijdig, met lichte ondersteuning, verhelpen van problemen;
- de vraag naar intensieve zorg moet verminderd worden.
- Het CJG is de poort (frontoffice) voor de jeugdzorg. Het gedwongen kader van de jeugdzorg wordt los gezien van de CJG-ontwikkeling.

Inmiddels is er op onderdelen al een start gemaakt met de werkzaamheden. Dat geldt in het bijzonder voor het opstellen van een nulbeeld en het experiment ambulante jeugdzorg zonder indicatie.

Nulbeeld

In een nulbeeld zal de aard en omvang (organisatie en werking) van de jeugdzorg in de regio in kaart worden gebracht en geanalyseerd. Dit nulbeeld beschrijft en analyseert de huidige jeugdzorg in regio Food Valley aan de hand van kosten, organisaties, aanbod, aantallen cliënten, een overzicht van de stakeholders, etc.

De uitkomsten van dit onderzoek en de analyse ervan bieden inzicht in de manier waarop de jeugdzorg momenteel functioneert ten aanzien van aanbod en cliëntstromen. Daarmee zal duidelijk worden in hoeverre regionale samenwerking aansluit op de huidige situatie en wat de mogelijkheden, onmogelijkheden of te nemen hobbels zijn. Ook kan het nulbeeld helpen om scherp(er) in beeld te krijgen waar efficiëntie te behalen valt. Naast een onderzoek naar de huidige inrichting van het stelsel, is het de bedoeling om vooruit te kijken en te inventariseren wat de top-10 van meest voorkomende vragen/problemen van jeugd in relatie tot behoefte aan zorg is.

Experiment ambulante jeugdzorg zonder indicatie (pilot)

Doel van de pilot is om door het verbeteren van de aansluiting tussen de lokaal georganiseerde lichte opvoedingsondersteuning (eerstelijnszorg) en de geïndiceerde jeugdzorg (tweedelijnszorg) adequate begeleiding van en hulpverlening aan kinderen, jongeren en hun opvoeders sneller in te zetten. De portefeuillehouders van de Food Valley gemeenten zijn met elkaar de pilot 'licht ambulante jeugdzorg zonder indicatie' gestart. Deze pilot kan een belangrijke rol spelen in de verkenning van de Food Valley samenwerking en is een voorproef op wat komen gaat. De uitdaging is dat de pilot provinciegrens overschrijdend is.

Regio

Uitgangspunt is om de transitie met samenwerkende gemeenten binnen FoodValley op te pakken. In de strategische agenda van de regio is ook opgenomen dat de gemeenten samen een aanpak ontwikkelen voor de jeugdzorg. De decentralisatie van de jeugdzorg is een omvangrijke en complexe ontwikkeling die in z'n geheel voor individuele gemeenten vrijwel zeker niet is te overzien. Het jeugdzorgaanbod is in belangrijke mate gemeente overstijgend georganiseerd. Waar het gaat om specifieke zorg is de omvang van de individuele gemeenten niet toereikend om daar efficiënt in te kunnen voorzien.

De wijze waarop de regionale samenwerking wordt ingericht is op dit moment nog niet uitgewerkt. Deze taak is belegd bij het regionaal portefeuillehouders overleg 'sociaal domein'. Naar verwachting neemt het portefeuillehouderoverleg medio 2012 daarover een besluit en wordt er daarna een plan van aanpak voorgelegd aan de gemeenteraden. Wel is al duidelijk dat gemeenten er naar streven om waar mogelijk onderdelen van het zorgaanbod lokaal te organiseren in de nabijheid van de cliënt.

Participatie

De gemeenten trekken de transitie. Zowel op het niveau van de gemeente Ede als op het niveau van de regio wordt voorzien in participatie door middel van advies-/klankbordgroepen. Deze zijn momenteel in oprichting. Hierin zitten vertegenwoordigers van professionele organisaties en gemeenten maar ook vertegenwoordigers van de cliënten. Doel is gebruik te maken van aanwezige kennis en gezamenlijk een draagvlak te ontwikkelen voor nieuwe keuzes en een nieuwe aanpak als gevolg van de transitie.

Samenhang

De decentralisatie van de jeugdzorg staat niet op zichzelf maar valt samen met andere ontwikkelingen zoals Passend Onderwijs, de Wet Werken naar Vermogen en de decentralisatie van de begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo.

In de uitwerking van deze verschillende sporen wordt nadrukkelijk gezocht naar verbindingen en optimalisatie voor doelgroepen, werkprocessen en budget.

2.6. Wet werken naar vermogen

De gemeente krijgt met de Wet Werken naar Vermogen (WWNV) een grotere verantwoordelijkheid om zoveel mogelijk mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt toe te leiden naar betaald werk. In de WWNV worden de WWB/WIJ, deel Wajong en deel Wsw samengevoegd. Iedereen, ook mensen met een arbeidsbeperking, werkt naar vermogen en als dat niet kan is meedoen in de samenleving op een andere manier aan de orde. De (regionale) werkgevers moeten gestimuleerd worden om deze mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt in dienst te nemen. De werkgever krijgt loondispensatie voor dat deel dat de werknemer niet productief is. De gemeente vult het inkomen aan met een aanvullende uitkering tot maximaal 100 % van het wettelijk minimumloon.

De maatschappelijke opgave van zoveel mogelijk mensen aan het werk is niet nieuw, maar de spelregels en instrumenten om dit voor elkaar te krijgen veranderen wel. En door de bezuinigingen op het Participatiebudget en op de budgetten die straks voor de uitvoering van de WWNV naar de gemeente overkomen moet het met minder geld. De Wet Werken naar Vermogen biedt het nieuwe kader voor een nog meer activerende sociale zekerheid.

De Wet Werken naar Vermogen (WWNV) wordt ingevoerd per 1 januari 2013. De invoering van de wet vraagt om fundamentele heroverwegingen en herstructureringen. De aanzet hiertoe is gedaan in de nota afwegingskader re-integratie.

Voor mensen, met of zonder uitkering, en die door beperkingen geen perspectief op werk hebben, zal onder de werking van de Wmo begeleiding, activering en dagbesteding invulling moeten krijgen. Binnen deze doelgroep vallen vanaf 2013 ook de mensen die momenteel vanuit de AWBZ-begeleiding ontvangen en met de komst van de WWNV zal deze doelgroep verder in omvang toenemen. Het is daarom belangrijk dat de gemeente een samenhangende aanpak hiervoor ontwikkelt. Ook bij de Wet werken naar vermogen geldt dat gekeken wordt waar regionale samenwerking mogelijk is en wat lokaal moet gebeuren.

2.7. Bezuinigingen op het gemeentefonds

Het kabinet heeft voor de komende jaren ingrijpende bezuinigingen aangekondigd. Deze bezuinigingen raken ook het gemeentefonds. Mede daardoor moet de gemeente Ede in de komende jaren 12 miljoen euro bezuinigen. Deze bezuinigen zijn inmiddels verwerkt in de programmabegroting. Voor programma 9 Maatschappelijk Ondersteuning betekent dit een bezuiniging van 1,7 miljoen euro.

3. Ede en de Edenaren

3.1. Algemeen

Hieronder geven we een aantal demografische ontwikkelingen weer die van belang zijn voor de toekomst van maatschappelijke ondersteuning.

Onderstaande figuur geeft de prognose van de bevolkingsontwikkeling tussen 2010 en 2040 in de gemeente Ede weer.

Gemeente Ede				
Aantal inwoners 2010	107.584			
Aantal inwoners 2040	114.087			
	2010	2020	2030	2040
Percentage				
0- tot 20-jarigen	26,6	24,7	24,1	24,0
20- tot 65-jarigen	58,6	56,3	53,0	50,9
65-plussers	14,9	19,0	22,9	25,2
Aantal				
0- tot 20-jarigen	28.567	27.061	27.256	27.345
20- tot 65-jarigen	62.998	61.657	60.011	58.014
65-plussers	16.019	20.809	25.860	28.728

Het aantal 65-plussers neemt tussen 2010 en 2040 sterk toe, van 15 tot ruim 25%. Dit komt door de vergrijzing van de bevolking als de babyboomers (mensen geboren tussen 1945 en begin jaren 70) de grens van 65 jaar overschrijden. Dit verschijnsel geldt in meer of mindere mate voor elke gemeente in Nederland.

3.2. Doelgroepen van de Wmo

3.2.1. ZELFREDZAME BURGERS

Vrijwilligers en mantelzorgers

Sociale netwerken (o.a. vanuit de kerken) waarbij burens, familie en vrienden in de buurt wonen en voor elkaar zorgen zijn van oudsher sterke punten van Ede. Daarnaast kent Ede een actief verenigingsleven, en ook bij allerlei instellingen zijn veel vrijwilligers werkzaam.

We weten dat het percentage Edenaren dat vrijwilligerswerk doet licht is gestegen van 38% in 2007 naar 39% in 2009. (*bron: veiligheids- en leefbaarheidsmonitor gemeente Ede 2009*). Daarbij gaat het om een brede range: zorg, cultuur, sport en dergelijke. De tendens is dat burgers wel vrijwilligerswerk willen doen, maar zich minder dan voorheen (jarenlang) aan dezelfde klus willen verbinden. Ook zijn er vele mensen die als mantelzorgers voor een naaste zorgen die chronisch ziek is of beperkingen heeft. Vaak gaat het hierbij om zorg voor een familielid, maar het kan ook om een kennis of buurtgenoot gaan. In 2010 bedroeg het aantal geregistreerde mantelzorgers in Ede 906. (*bron: jaarverslag 2010 De Medewerker, steunpunt mantelzorg*)

Migranten

Allochtone Edenaren maken integraal deel uit van onze samenleving in Ede. De meeste allochtone burgers participeren volop, zijn volledig zelfredzaam en dragen hun steentje bij aan een krachtige lokale samenleving. Toch zijn er ook migranten die een achterstand ervaren op de terreinen onderwijs, werk en inkomen. In het Edese beleid is hier extra aandacht voor. Ontmoeting tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen kan meehelpen te integreren in de samenleving en achterstanden in te lopen. Ontmoeting draagt ook bij aan sociale verbinding tussen verschillende bevolkingsgroepen wat een belangrijke doelstelling is van de Wmo ('Kiezen en delen' nota sociaal maatschappelijk domein, mei 2010). Daarbij vinden wij dat er voldoende ruimte moet zijn voor de eigenheid van verschillende bevolkingsgroepen. Want in Ede 'mag er verschil zijn'. (nota 'Het verschil mag er zijn, samenleven in Ede' nov. 2010)

Zelforganisatie en zelfwerkzaamheid zijn in Ede belangrijke beleidsuitgangspunten. Als groepen burgers zich organiseren en hiermee een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de samenleving, en zelf problemen aanpakken en oplossen ondersteunen wij dat. Migrante zelforganisaties zijn hier een voorbeeld van. Zij vervullen ook een intermediaire rol als het gaat om het bevorderen van integratie en participatie.

3.2.2. KWETSBARE BURGERS

Ouderen

De geboortegolf na de oorlog leidt nu tot een vergrijzinggolf, die rond 2030/2040 zijn top zal bereiken. Er komen niet alleen meer ouderen, maar de ouderen blijven ook langer leven. We noemen dat de dubbele vergrijzing. Het aandeel 75-plussers (oudere ouderen) binnen de totale bevolking neemt toe. In Ede woonden in 2010 ruim 7.500 mensen van 75 jaar of ouder. In 2030 zijn dat er naar verwachting ruim 13.074. Er zullen daardoor ook meer ouderen komen die zorg nodig hebben, waaronder mensen met dementie. Het aantal dementerenden zal bijna verdubbelen in de periode 2009 t/m 2030 tot ongeveer 2.700 in Ede (bron: CBS).

De toename van het aantal 65-plussers (jonge ouderen) biedt ook kansen. Bijvoorbeeld in de vorm van een potentieel aan vrijwilligers, met voldoende inkomen, een goede opleiding en veel werk- en levenservaring. Deze groep 'anders actieven' geeft aan met name op het kennis- en ervaringsgebied waarin zij voorheen werkzaam zijn geweest vrijwillig actief te willen zijn. Dit potentieel kan nog beter worden benut.

Het risico op sociaal isolement en eenzaamheid is een aandachtspunt bij alle kwetsbare burgers. Bij ouderen is dit risico door toenemende (lichamelijke en soms psychogeriatrische) beperkingen en het wegvallen van partner en/of leeftijdsgenoten nog sterker aanwezig. Bij allochtone ouderen komt daarbij dat er vaak sprake is van een taal- en culturele achterstand. Daarmee zijn zij extra kwetsbaar. Bij het ondersteuningsaanbod moet daar rekening mee worden gehouden. Ook hier geldt dat de ondersteuningsvraag en maatwerk het uitgangspunt is. Eenzaamheid speelt ook een rol bij mensen met psychiatrische problematiek.

Mensen met beperkingen

In de wijken zal het aantal personen met een verstandelijke, lichamelijke, zintuiglijke of psychische beperking geleidelijke groeien. Enerzijds komt dat door groei van de doelgroep. Anderzijds door de extramuralisering (mensen met beperkingen worden minder snel opgenomen in instellingen maar blijven zo lang mogelijk in gewone wijken wonen).

Dak en thuislozen/OGGz

Hoewel niemand in Ede op straat hoeft te slapen, zijn er wel daklozen. In 2010 verbleven er totaal 174 cliënten in de maatschappelijke opvang. Hiervan zijn 84 cliënten afkomstig uit de gemeente Ede. De overige cliënten komen uit andere (regio)gemeenten. Ede slaagt er tot nu toe in alle dak- en thuislozen onderdak te bieden en een passende dagbesteding. De komende jaren zetten we er op in om deze ingezette lijn vast te houden vanuit een meer persoonsgerichte benadering. Ede vervult een centrumfunctie voor maatschappelijke opvang en verslavingzorg voor de omliggende regiogemeenten. De komende jaren zal Ede samen met de regiogemeenten steviger gaan inzetten op preventie, maar ook op maatschappelijk herstel. Het doel is mensen zo kort mogelijk in de opvang laten verblijven en aansluitend in de gemeente van herkomst verder te werken aan maatschappelijk herstel richting een zo zelfstandig mogelijk bestaan.

3.2.3. JEUGD

De gemeente Ede heeft ongeveer 108.000 inwoners. Er zijn 40.947 huishoudens met kinderen.⁴ Met veruit de meeste gezinnen gaat het goed. Ongeveer 15% heeft professionele ondersteuning nodig bij de opvoeding. 2-5% van deze 15% lukt het slecht om problemen op te lossen, bij hen is sprake van een ernstige problematiek.

Het beleid ten aanzien van de preventieve ondersteuning voor jeugdigen (en hun ouders) wordt opgenomen in de kadernota Jeugd en Onderwijs die momenteel in ontwikkeling is. Gezien de samenhang tussen de beleidsterreinen Jeugd en Onderwijs, bijvoorbeeld met de ontwikkeling van Passend Onderwijs, is ervoor gekozen deze onderwerpen in een aparte nota samen te voegen. Hierbij zal ook nauw worden aangesloten bij de ontwikkelingen op het gebied van de decentralisatie jeugdzorg.

3.3. Terugblik op de vorige beleidsperiode

We hebben bij het formuleren van dit beleidskader teruggekeken op de ervaringen met het beleidskader Wmo 2008 t/m 2011. Hieronder geven we die ervaring in hoofdlijnen weer. Zie voor meer informatie bijlage 3.

Bij de invoering van de Wmo in 2007 heeft Ede de keuze gemaakt voor een ruimhartige, beleidsarme overgang van Awbz/ Wvg beleid naar Wmo-beleid.

De aanbesteding van de hulp bij het huishouden heeft de gemoederen de eerste twee jaar van de Wmo flink bezig gehouden. Verder zijn de woonservice-gebieden uitgebouwd. Samen met de maatschappelijke partners is hard gewerkt aan het scheppen van voorwaarden om de zelfredzaamheid van kwetsbare burgers te versterken en de maatschappelijke participatie te bevorderen. Via het concept Wijkwerk hebben we voor de wijkgerichte uitvoering van de Wmo een basis gelegd.

In 2010 is er een nieuwe verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Ede vastgesteld. De nieuwe verordening biedt een betere basis voor het werken en denken vanuit het compensatiebeginsel.

Terugkijkend trekken we de conclusie dat we met de uitvoering van de Wmo goed op weg zijn. We zijn erin geslaagd een degelijk fundament te leggen in het domein van maatschappelijke ondersteuning. De SGBO Benchmark laat zien dat Ede op alle onderdelen van het beleid hoger scoort dan het landelijk gemiddelde. De tevredenheid over de maatschappelijke dienstverlening, zoals gemeten onder cliënten is bovendien goed.

Het vangnet voor de kwetsbare burgers die buiten de boot (dreigen te) vallen krijgt steeds meer inhoud. Ook beleidsmatig zijn stappen gezet om beter samen te werken. Het samenwerkingconcept Wijkwerk is daar een voorbeeld van. Als positieve ontwikkeling zien we ook de samenvoeging van de Wmo platform en de Wmo-raad tot de Wmo adviesraad. Deze adviesraad wil zich sterker profileren en levert een constructieve bijdrage aan het Wmo beleid.

---

⁴ Cijfers CBS 2010

4. De Edese visie op de Wmo

4.1. Convenant 2010-2014

Het convenant 2010-2014 heeft als kerndoel:

Ede, voor iedereen een goede samenleving gebaseerd op ontmoeting en verbinding.

Het college heeft deze doelstelling verder uitgewerkt in 'Kiezen en delen' nota sociaal maatschappelijk domein (mei 2010) waarin participatie (meedoen in de samenleving) de belangrijkste doelstelling is.

In de programma's 8) Maatschappelijke dienstverlening en 9) Wmo, van het bestuursconvenant (en analoog aan de programmabegroting) worden de volgende beleidsrichtingen beschreven:

8) *Maatschappelijke dienstverlening*

- Accent leggen op preventief gericht jeugdwerk en de binding tussen jeugd en samenleving versterken;
- Op een zorgvuldige en zakelijke manier het sociaal cultureel werk in de wijk ondersteunen ter behoud en bevordering van de sociale cohesie.

9) *Wmo*

- Op wijk- en buurtniveau de sociale infrastructuur versterken door het sociale en fysieke domein meer aan elkaar te verbinden en te integreren;
- Kosten beheersing van de Wmo;
- Het beleid op het gebied van wonen, welzijn en zorg wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd en qua locatie geconcentreerd. Daarbij wordt rekening gehouden met de eigenheid van bepaalde bevolkingsgroepen;
- Toegankelijkheid van gebouwen en openbare buitenruimte voor gehandicapten agenderen.

Bij de bovengenoemde programma's is het nodig te kijken naar de effectiviteit en efficiency van ons beleid. We moeten voorkomen dat er sprake is van het opeenstapelen van maatregelen, voorzieningen en regelingen. Met de invoering van de Wmo heeft het Rijk een aantal taken aan de gemeente overgedragen. In het verleden zijn al pogingen ondernomen om de ondersteuning die aan mensen geboden wordt, te bundelen. Nog steeds zijn er echter te veel organisaties en instellingen die ieder een klein stukje van de ondersteuning bieden. Dat leidt tot overlappingsen en doublures en belast de burgers die er gebruik van maken. Slimmer en dicht bij de burger organiseren en ontstapelen is noodzakelijk. Dat is goedkoper en beter. We zullen hier stevig op gaan inzetten. Een nadere uitwerking hiervan wordt gegeven in de kadernota's van de drie decentralisaties.

Een duurzame financiering van de uitvoering van de Wmo staat onder druk. Mede door de toenemende vergrijzing zullen steeds meer mensen een beroep doen op vormen van maatschappelijke ondersteuning. Ons doel is te komen tot een beheersbare en toekomst bestendige financiering.

4.2. 'Kiezen en delen'

Mede bepalend voor de lokale visie op de Wmo anno 2011 en verder, is Kiezen en delen, nota sociaal maatschappelijk domein (mei 2010). Hierin staat de beleidsvisie die Ede heeft op het sociaal domein. Dit vormt de kapstok voor het Wmo beleid.

De kern van de beleidsvisie is:

De gemeente Ede staat voor een samenleving waarin burgers meedoen. Een samenleving met zelfstandige en zelfredzame burgers, waar niemand aan de kant hoeft te staan. Een samenleving waarin burgers zich verantwoordelijk voelen voor zichzelf, maar ook voor anderen en voor hun leefomgeving. De kern van de koers is *Participatie*.

De Wmo moet de voorwaarden bieden om burgers te laten participeren in de samenleving. In Ede zien we maatschappelijke ondersteuning niet als doel maar als een middel om (maatschappelijke) participatie te bevorderen.

Ede wil de participatie van haar burgers bevorderen via de weg van preventie en compensatie. Het beleid richt zich in eerste instantie op het voorkomen van problemen waardoor participatie onder druk komt te staan. Als er sprake is van belemmering in participatie richt het beleid zich op het compenseren van deze belemmeringen.

Het deelnemen aan het lokale sociaal-maatschappelijk leven, vrijetijdsbesteding, werk en dagbesteding, zijn allen belangrijke aspecten van participatie. Al deze aspecten hangen onderling met elkaar samen en vullen het begrip 'deelname aan de samenleving' in.

De onderstaande uitgangspunten gelden bij de uitwerking van het Wmo beleid:

Eigen verantwoordelijkheid van de burger staat centraal.

De burger kijkt eerst zelf hoe belemmeringen in de participatie kunnen worden opgelost. Als er zorg of ondersteuning nodig is wordt deze hulp in eerste instantie in de eigen omgeving gezocht. Ouders zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Wie daartoe niet in staat is of waar beschikbare (informele) hulp niet toereikend is, zal de gemeente ondersteuning bieden.

Zo lang mogelijk zelfstandig meedoen.

Dit geldt ook voor mensen met een beperking ongeacht hun leeftijd. Zelfstandig hoeft niet te betekenen 'zonder hulp'. Ede heeft een rijke traditie van actieve netwerken van vrijwilligers. De ondersteuning die zij bieden is voor minder zelfredzame mensen onontbeerlijk.

Verantwoordelijkheid voor een bijdrage aan de samenleving.

Burgers zijn niet alleen consumenten van de samenleving maar hebben ook een verantwoordelijkheid om daaraan een bijdrage te leveren. Wederkerigheid is het uitgangspunt waarmee burgers deelnemen aan de samenleving. Burgers zijn daarmee niet alleen verantwoordelijk voor zichzelf en de gebruikelijke zorg voor het eigen gezin, maar zijn dat in zekere mate ook voor anderen en hun leefomgeving. Dit kan op verschillende manieren tot uitdrukking komen. Initiatieven krijgen zo veel mogelijk op basis van zelforganisatie en zelfwerkzaamheid vorm.

4.3. Stippen aan de horizon

Op basis van de nota 'Kiezen en Delen', landelijke en lokale ontwikkelingen en de adviezen over participatie vanuit het maatschappelijk middenveld en de Adviesraad Wmo, kunnen voor Ede een aantal 'stippen aan de horizon' worden gezet. In hun samenhang vormen deze zij de visie op de Wmo voor de komende beleidsperiode. De visie bestaat uit de volgende kernpunten:

- De burger in eigen kracht zetten;
- Ondersteuning dichtbij de burger;
- De wijk(buurt) en de regio als schaal voor de uitvoering van de Wmo;
- Innovatie en organisatievernieuwing in de sociale infrastructuur;
- Heldere verwachtingen.

4.3.1. DE BURGER IN EIGEN KRACHT ZETTEN

Het 'in eigen kracht' zetten van de burger betekent dat er een groter beroep zal worden gedaan op de eigen capaciteiten en verantwoordelijkheden van de burger. In plaats van de nadruk te leggen op de beperkingen van mensen om te kunnen participeren, moet de aandacht juist verschuiven naar wat de mogelijkheden van iemand zijn. Als eerste moet worden nagegaan wat er in de eigen omgeving al aanwezig is aan (informele) ondersteuning en algemene voorzieningen. Vaak werken eigen oplossingen ook beter. Mocht dit niet toereikend zijn dan kan de gemeente als sluitstuk, zo licht en kort als mogelijk is, een individuele voorziening bieden om participatie mogelijk te maken.

De gemeente doet zelf een stapje terug en zal in plaats daarvan een beroep doen op betrokken burgers die de capaciteiten hebben om andere mensen te helpen. Daarmee zal de gemeente steeds meer de rol van *facilitator* en vooral *activator* vervullen voor de informele steunstructuur via of deels via het maatschappelijk middenveld.

De informele steunstructuur dient te worden opgevat "als een steunzool die je niet voelt, maar die wel werkt" en bestaat uit een netwerk van talentvolle, capabele burgers die zich betrokken voelen, en ook betrokken worden bij hun wijk.

Een effectieve manier om deze structuur van de grond te krijgen is het mobiliseren van kennis en kunde door in de wijken actief en gericht wijkbewoners te benaderen. Een persoonlijk appèl kan mensen bewegen om zich actief voor hun wijk in te spannen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat de beschikbaarheid van tijd voor vrijwillige inzet onder druk staat. Het rijksbeleid richt zich op toename van arbeidsparticipatie, VUT regelingen zijn afgeschaft en de pensioengerechtigde leeftijd wordt op termijn verhoogd. Daarom zal 'tegen de wind in' vrijwillige inzet moeten worden gemobiliseerd. Ede heeft al jarenlang een percentage vrijwilligers boven het landelijke gemiddelde. Van belang is om deze groep zo lang mogelijk te behouden voor vrijwilligerswerk. Het op gepaste wijze waarderen van vrijwillige inzet maakt daar onderdeel van uit. Daarnaast moeten nieuwe groepen vrijwilligers geworven worden.

Voor de zeer kwetsbare groepen is het beroep op eigen kracht en zelfregie niet of nauwelijks aan de orde en bovendien niet effectief. De 'Kanteling' krijgt bij deze groepen vooral gestalte in het efficiënter en effectiever vormgeven van professionele ondersteuning. Dit komt onder de paragraaf *innovatie en organisatievernieuwing* aan de orde.

Op dit moment is het zo dat de gemeente de kwetsbare groepen voor wie de ondersteuning uit de Wmo is bedoeld goed weet te bereiken. Maar het is eveneens zaak om de zelfredzame, capabele en talentvolle burgers te bereiken en te mobiliseren. Deze groep mensen is juist van groot belang voor de totstandkoming en instandhouding van een informele steunstructuur. Dit betekent dat het maatschappelijk middenveld op zoek moet gaan naar talenten en deze ook moet faciliteren. Oftewel, zij moeten zich naast de kwetsbare burgers ook richten op en samenwerken met 'de sterke schouders'.

Er dient gewaakt te worden voor overschatting (en overbelasting) van de informele steunstructuur. Er dient een professionele achtervang te zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een (sociaal) wijkteam. Op welke wijze dit precies wordt georganiseerd is afhankelijk van de afzonderlijke situaties in de wijken. Een *one-size-fits-all*-benadering volstaat hier niet. In plaats daarvan dient het uitgangspunt te zijn: algemeen waar het kan, specifiek waar het moet.

4.3.2. ONDERSTEUNING DICHTBIJ DE BURGER

De zorg voor sommige groepen kwetsbare burgers kan beter op het niveau van de wijk worden georganiseerd. Voorbeelden van deze groepen zijn oudere burgers en mensen met een verstandelijke beperking of psychiatrische beperking. Voor deze groepen wordt participatie juist bevorderd door deze via de wijk te stimuleren. Niet alleen is er op het lagere, meest lokale niveau van de wijk een beter zicht op deze groepen burgers en hun behoeften, maar ook wordt de drempel voor participatie op deze wijze verlaagd. Een (multifunctioneel) 'wijkcentrum' is immers vele malen toegankelijker en laagdrempeliger dan het gemeentehuis, of een maatschappelijke instelling in een ander deel van Ede.

Door de nieuwe uniforme regeling voor de gehele onderkant van de arbeidsmarkt, de zogeheten 'Wet werken naar vermogen' (WWNV), die vanaf 1 januari 2013 zal ingaan, krijgt de gemeente een nieuwe klantengroep die bestaat uit jong gehandicapten en mensen die voorheen waren aangewezen op de sociale werkvoorziening. Hoewel een deel van deze mensen naar regulier werk toe geleid zal kunnen worden, geldt dit zeker niet voor de gehele groep. Voor hen moeten goede lokale of regionale voorzieningen zijn.

De gemeente zal inzetten op het versterken van de informele steunstructuur en bevordering van de sociale cohesie in de wijken. De samenhang met het eerste punt van de visie, 'in eigen kracht zetten', zal duidelijk zijn: door actief en gericht de mensen in de wijk te benaderen en door hun talenten te benutten bij de ondersteuning van kwetsbare burgers, kan een meer doeltreffende ondersteuning worden geboden die dicht bij de burgers staat.

4.3.3. DE WIJK EN DE REGIO ALS UITVOERINGSSCHAAL VOOR DE WMO

De gemeente doet een stapje terug en zal andere partijen activeren om de Wmo-taken deels op zich te nemen. Bij de invulling van ondersteuningsvragen worden twee 'meetlatten' gehanteerd:

1. De vorm van ondersteuning: informeel, collectief of individueel
2. De schaal van uitvoering: buurt/wijk, lokaal of regionaal

Het gemeentelijke schaalniveau is niet noodzakelijkerwijs het meest ideale niveau voor de uitvoering van bepaalde taken. Voor bepaalde gebieden van de Wmo is de wijk of juist de regio effectiever en beter toegerust. Een voorbeeld is de zorg voor daklozen. De zorg voor deze groep zeer kwetsbare burgers is gemeentegrensoverstijgend. Dit is dus een taak die veel beter op regionaal niveau kan worden uitgevoerd. Maar ook specialistische zorg voor kleine doelgroepen kan op regionaal niveau effectiever en efficiënter worden georganiseerd. (bijv. het aanbod van zorgboerderijen) Ook zijn er schaalvoordelen te behalen bij het gezamenlijk inkopen van zorg.

Een ander deel van de Wmo-taken dient juist toe te vallen aan het wijkniveau. Zo kan inventarisatie van de ondersteuningsvragen van burgers het beste binnen de wijk georganiseerd worden. Er kan dan eenvoudig en dicht in de eigen omgeving van die burger naar oplossingen worden gezocht. Verder moeten er op een centrale plek in de wijk voorzieningen worden geboden voor de groep mensen die niet zelfredzaam is. Het verzorgingsgebied van een dergelijk multifunctioneel 'wijkcentrum' zou circa 10.000 burgers moeten beslaan. In dit centrale punt in de wijk moeten goede, generalistische professionals aanwezig zijn met een mandaat vanuit zorg, welzijn, werk en inkomensondersteuning. Deze dragen zorg voor signalering, informatie en advies en organisatie van voorzieningen, waarbij ze ondersteund worden door vrijwilligers. Voor de burger heeft dit als voordeel dat er één locatie en één loket is waar hij met zijn zorgvraag dicht bij huis terecht kan. Zo nodig kan er worden doorverwezen naar specialisten buiten de wijk.

Aanwezigheid van hulpverleners op een herkenbare en toegankelijke plek in de wijk is voor kwetsbare burgers van groot belang. Hoewel het de bedoeling is dat hulpverleners vindplaats gericht werken moet niet het belang worden vergeten van een herkenbare vaste plek in de wijk waar burgers hun vraag kunnen stellen. Vanuit deze basis kan de hulpverlener actie ondernemen om lokale netwerken op te bouwen. Zo kan het bereik en de effectiviteit van de hulpverlening vele malen groter worden

wanneer één hulpverlener een veelvoud aan vrijwilligers weet te mobiliseren. Hierdoor ontstaan er sterke lokale netwerken. Om dit voor elkaar te krijgen moeten er voldoende actieve burgers beschikbaar zijn die zich vrijwillig willen inzetten in en voor de wijk. Dat kan worden bereikt door daarvoor opgeleide vrijwilligers actief en gericht mensen in de wijk te laten benaderen. Zij inventariseren of wijkbewoners zich willen inzetten voor hun wijk en welke talenten de wijkbewoners hebben. Het geheel wordt gecoördineerd door een professional. Op deze wijze kan een sterke informele steunstructuur in de wijken worden gemobiliseerd.

4.3.4. INNOVATIE EN ORGANISATIEVERNIEUWING

Ondersteuning voor burgers moet op een andere wijze worden georganiseerd. De huidige aanbodgerichte organisatie moet worden omgevormd naar een vraaggerichte organisatie. In plaats van een statische menukaart met een uitgebreid aanbod, moet de vraag van de burger centraal staan. De burger moet daarnaast zelf weer probleemeigenaar worden. Op deze wijze kan de dienstverlening naar burgers worden gepersonaliseerd, terwijl de kosten worden teruggebracht. In plaats van het aanbod centraal te stellen, worden de burger en zijn zorgvraag centraal gesteld.

In eerste aanleg betekent dit dat de vraag dient te worden geïnventariseerd. Wanneer de behoeften van de verschillende Wmo-doelgroepen in kaart zijn gebracht, is het mogelijk om het aanbod hier op af te stemmen en te gaan clusteren. Door aanbod en dienstverlening te clusteren en bestaande infrastructuur slim te gebruiken, is het mogelijk om de overhead omlaag te brengen, en daarmee te besparen terwijl er toch een groot gedeelte van het aanbod overeind blijft en de kwaliteit door samenhang verbetert. Verder kunnen kosten worden teruggedrongen door gemeentelijk vastgoed zo veel mogelijk op een multifunctionele wijze in te zetten.

De partnerorganisaties dienen betrokken te worden bij de vormgeving van de ombuigingen. Het proces dient zo ingericht te worden dat er prikkels ingebracht worden om goedkoper en effectiever te gaan werken. Wanneer er duidelijk wordt gecommuniceerd wat de huidige budgettaire beperkingen zijn en wat de omvang en randvoorwaarden van hun opdracht is, kan dit leiden tot een andere samenstelling van het maatschappelijk middenveld. Door bijvoorbeeld samenvoegen van organisaties, opnieuw afwegen van subsidierelaties, en kritische beoordeling van (nieuw) aanbod. Daarnaast zal de gemeente ook nadrukkelijk marktpartijen uitnodigen om een deel van het aanbod in te vullen om produkt innovatie te bewerkstelligen. In algemene zin moet het doel zijn om een verandering van mindset te bewerkstelligen: er moet een verschuiving komen van verantwoording afleggen aan de gemeente, naar verantwoording afleggen aan de gemeenschap. Het gaat om het te behalen maatschappelijk effect. De nota Rol en sturing in het sociaal maatschappelijk domein (feb. 2010) geeft handvatten voor het sturen op effect. Het handelen van de gemeentelijke organisatie moet hierop beter gaan aansluiten. Om dit te bereiken is de organisatie momenteel flink in beweging en ontwikkeling.

Wanneer aan het huidige voorzieningenaanbod geen vraag ten grondslag ligt of geen effect sorteert, moet het gestopt worden.

Er is grofweg sprake van een tweedeling tussen mensen die het (net wel) redden en mensen die het niet redden. Het welzijnswerk dient zich te richten op de ondersteuning van beide groepen. Op het gebied van leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk ondersteunt het welzijnswerk burgersinitiatieven. Met diverse projecten ondersteunt het welzijnswerk kwetsbare groepen (denk aan Erbij Horen, Homestart). De gemeente en het maatschappelijk middenveld moeten, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid, deze mensen en hun problematiek kennen en beschikbaar maken voor hulpverleners door middel van een database/klantvolgsysteem. Daarnaast is het, om deze groepen op een zo efficiënt mogelijke manier te kunnen bedienen, van belang om een sterk lokaal netwerk te mobiliseren. Ook moet er energie worden gestoken in het behouden van netwerken. Een vrijwilligersnetwerk is waardevol, maar is sneller afgebroken dan weer opgebouwd.

4.3.5. HELDERE VERWACHTINGEN

De omvorming van het Wmo beleid en werkveld in lijn met de bovengenoemde punten, moet op een open en transparante wijze plaats vinden. Op deze wijze worden heldere verwachtingen gecreëerd bij de burger en het maatschappelijk middenveld. De gemeente moet expliciteren waar zij mee bezig is en duidelijk blijven communiceren met de burger door in korte en heldere bewoording het beleid uit te leggen. Door helder en eenduidig te communiceren kunnen burgers en maatschappelijk middenveld anticiperen op het beleid en hun eigen gedrag hier op aanpassen.

5. De uitwerking van de visie

5.1. Wat willen we bereiken

Voortvloeiend uit de bovenstaande visie heeft Ede kort samengevat de volgende ambities:

- *verhogen van de participatie van alle burgers*
- *burgers in 'eigen kracht' zetten*
- *op de juiste schaal maatschappelijke ondersteuning organiseren (regio, wijk/ buurt)*
- *maatschappelijke ondersteuning integraal en in samenhang bieden*
- *maatschappelijke ondersteuning duurzaam financieel beheersbaar houden*

Deze ambities willen we realiseren langs de weg van:

- *Wmo in de wijk → Wijkwerk*
- *Wonen, welzijn en zorg verbinden in samenhang met werk en inkomen*
- *Innovatie en organisatie vernieuwing*

Via het concept Wijkwerk wil de gemeente samen met haar partners ondersteuning op maat en zo dicht mogelijk bij de burger organiseren. De (ondersteunings)vraag van de wijkbewoner is hierbij uitgangspunt. Door te kijken wat een wijk en haar bewoners nodig hebben, kan het aanbod per wijk verschillen.

De gemeente kijkt wat op lokaal niveau georganiseerd moet worden en welke samenwerking er regionaal gezocht kan worden. Te denken valt aan onder meer opvang van daklozen of specialistische zorg. Ook op het gebied van inkoop zijn er schaalvoordelen te behalen door een regionale aanpak.

Om Edenaars zo lang en zo zelfstandig mogelijk te laten wonen en meedoen in de samenleving is het belangrijk dat de ondersteuning met betrekking tot wonen, welzijn en zorg goed op elkaar is afgestemd. Een passende woning met de noodzakelijke ondersteuning en eventueel zorg binnen handbereik is hiervoor nodig. Daarnaast is het van belang dat de professionele ondersteuning aanvullend werkt op de informele hulp.

De hier genoemde ambities worden in de volgende paragraaf nader uitgewerkt. Bovendien worden de doelstellingen en beoogde effecten verder geconcretiseerd in de plannen van aanpak voor elk van de drie decentralisaties. Daarnaast verschijnen de komende jaren ook deelbeleidsplannen met concretere doelstellingen en beoogde effecten op terreinen als vrijwilligerswerk/mantelzorg /ondersteuning informele zorg.

Benaderingswijze doelgroepen

Daarnaast hanteren we verschillende wijzen van benadering van de diverse doelgroepen binnen de Wmo:

1. Burgers die zelfredzaam en actief zijn en niet om ondersteuning vragen.
Benaderingswijze: Zij worden gevraagd/gestimuleerd om zich in te zetten voor medeburgers.
2. Burgers die ondersteuning vragen maar vinden dat de overheid voor hen moet zorgen.
Benaderingswijze: Deze mensen worden gestimuleerd om zelf meer naar oplossingen te zoeken.
3. Burgers die om ondersteuning vragen en bovendien zelf actief zijn in het vinden van oplossingen.
Benaderingswijze: Waakzaam zijn dat deze groep niet overbelast raakt en waar nodig faciliteren.

4. Burgers die zeer kwetsbaar zijn en ondersteuning nodig hebben en niet (voldoende) instaat zijn om hun hulpvraag te stellen en per definitie professionele ondersteuning nodig hebben. Benaderingswijze: Het sociaal wijkteam (professionals) helpt bij het verhelderen van de hulpvraag en leidt toe naar professionals met voldoende expertise. Hierbij zal zoveel mogelijk het sociale netwerk van de zeer kwetsbare burger betrokken worden.
5. Burgers die ondersteuning nodig hebben, maar er niet om vragen. De zogenaamde niet gebruikers of zorgmijders. Benaderingswijze: Deze burgers moeten actief benaderd worden om te voorkomen dat hun problematiek verergert.

5.2. Wat gaan we daarvoor doen

De ambities vertalen we in maatschappelijke doelstellingen. Deze doelstellingen willen we realiseren door inzet van onderstaande middelen.

5.2.1. WMO IN DE WIJK → WIJKWERK

Maatschappelijke doelstellingen
Meer bewoners zijn maatschappelijk actief in de wijk en zijn zelfredzaam. Als dat niet (helemaal) mogelijk is maken zij in eerste instantie gebruik van informele hulp en ondersteuning. (Dit geldt niet voor de zeer kwetsbare groepen, deze zullen voor het overgrote deel aangewezen zijn op professionele hulp)
Middelen
Flexibele vormen van vrijwilligerswerk ontwikkelen en bijpassend matching systeem.
Het bereik richting mantelzorgers vergroten zodat zij voldoende ondersteuning krijgen bij het volhouden/verrichten van hun zorgtaken.
Centraal punt in de wijk organiseren waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en terecht kunnen met vragen en signalen. Op deze plek komen ook maatschappelijke organisaties samen. Zij inventariseren vragen van burgers en stemmen gezamenlijk hun dienstverlening hierop af. Zij werken hiervoor samen binnen een sociaal team.
Op wijkniveau een voorzieningenpakket ontwikkelen die voortvloeit uit / aansluit op de vraag van de wijk.
Meervoudige belemmeringen in participatie bij de burger aan 'de keukentafel' bespreken en oplossingen verkennen om die te compenseren.

5.2.2. WONEN, WELZIJN EN ZORG VERBINDEN

Maatschappelijke doelstellingen
Meer burgers kunnen bij toenemende beperkingen zo lang mogelijk zelfstandig en passend wonen en meedoen in de samenleving.
Middelen
Op basis van het inzicht in de (zorg)behoefte van kwetsbare burgers om hen langer zelfstandig te laten wonen, kan een vertaling worden gemaakt naar gewenste woningvoorraad en de invulling van het woningbouwprogramma.
Organiseren van ondersteuning van informele zorg door professionals in plaats van het overnemen van zorgtaken.
Woonservice dienstverlening richt zich op alle (kwetsbare) burgers.
Bij woningbouw voor de oudere doelgroep wordt er 'Wmo proof' gebouwd.

5.2.3. INNOVATIE EN ORGANISATIE VERNIEUWING

Maatschappelijke doelstellingen
De kwaliteit van maatschappelijk ondersteuning borgen bij een toenemende vraag en minder middelen. Kortom meer met minder!

Middelen
De gemeente werkt integraal in haar ondersteunende dienstverlening op het gebied van Wmo, werk en inkomen en schuldhulpverlening en richt haar organisatie daar adequaat op in.
Maatschappelijke ondersteuning wordt op de meest passende schaal: wijk, lokaal of regionaal georganiseerd.
Via een centrale toegang worden informele en formele zorg op elkaar afgestemd. Een burger meldt zich bij de frontoffice met zijn hulpvraag en wordt indien nodig doorgeleid naar hetzij formele zorg, hetzij informele zorg in de wijk.
Bestaand aanbod en nieuwe initiatieven toetsen op effectiviteit en efficiëntie, integraliteit en optimalisering van samenwerking.

5.3. Rol van de gemeente

In het kader van de Wmo (en breder binnen de kaders van de decentralisaties) moet de gemeente passende ondersteuning bieden aan burgers die op eigen kracht niet in staat zijn voldoende zelfredzaam te participeren in de samenleving. In eerste instantie wordt uitgegaan van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de burger. Dat geldt zowel voor de houding van de gemeente zelf (uitvoerende diensten) maar ook ten aanzien van de uitvoeringsafspraken met het maatschappelijk middenveld waarop de gemeente stuurt. De gemeente en met haar (een deel van het) maatschappelijk middenveld zal ook juist de burger die wel zelfredzaam is en iets te bieden heeft aan een andere burger, moeten stimuleren/verleiden dat aanbod daadwerkelijk te doen.

De gemeente dient ervoor te zorgen dat, ondanks dat er minder middelen beschikbaar zullen zijn in het sociaal domein, de sterk toegenomen taken toch op een goede manier uitgevoerd kunnen worden. Zij zal daarom sterk gaan sturen op (een bijdrage leveren aan) bewustwording bij alle betrokken partijen van de noodzakelijke veranderingen of de uitgangspunten (mentaliteitsverandering). De gemeente zal ook op kritische wijze het sociaal domein moeten overzien en op basis daarvan met vernieuwende en integrale (bestaand en nieuw) ontwikkelvoorstellen komen. De gemeente zal in alle fasen van dit proces actief de burger en het maatschappelijk middenveld betrekken om mee te denken. Het is daarbij een noodzaak om vanuit de breedte van het sociaal domein te werken.

De gemeente is zich meer en meer bewust van het feit dat het juist gaat om de maatschappelijke effecten van het beleid. In sterkere mate dan voorheen zal de verantwoording van de gemeente zelf én zullen de resultaten die het maatschappelijk middenveld boekt daaraan afgemeten worden. De gemeente zal minder sturen op activiteiten (het 'hoe') maar juist willen weten welke effecten/resultaten die activiteiten opleveren ('wat') en waar nodig bijsturen.

In het sociaal domein gaat het om ondersteuning van de burger in de sociale context. Het gaat om ondersteuning/hulp binnen het gezin maar ook om verbindingen maken met collectieve voorzieningen op wijk- en/of stedelijk niveau. De gemeente moet zodanig regie voeren op te maken afspraken met het maatschappelijk middenveld dat er een goede wisselwerking tussen de niveaus is en dat er een optimaal resultaat is wat betreft kwaliteit/kosten/baten. Verdere doorontwikkeling van wijkwerk is hierbij van belang.

Er zullen burgers teleurgesteld worden omdat ze een verzoek doen voor aanvullende ondersteuning en dat wellicht tot voor kort ontvingen. Het is daarom belangrijk dat de gemeente op heldere wijze ook met haar burgers communiceert over wat er wijzigt.

6. Financiën

Met de activiteiten in de Wmo is structureel een budget gemoeid van 21,7 miljoen (begroting 2011) Dit is op te delen in 2 delen. Een deel ten behoeve van de individuele voorzieningen en een deel voor collectieve voorzieningen. Hieronder wordt in hoofdlijnen aangegeven op welke manier de middelen worden besteed. De meerjarige effecten van de ombuigingen lopen op richting 2014 met 1,7 miljoen structureel. Daarvan is het grootste deel van de bezuiniging op individuele voorzieningen, en een kleiner deel op collectieve voorzieningen met name door versoering. Dit is in lijn met ons uitgangspunt om met name het gebruik van individuele voorzieningen terug te dringen, en maatschappelijke ondersteuning meer te laten plaatsvinden onder eigen verantwoordelijkheid van de burger, met inzet van eigen kracht.

Onderstaand overzicht heeft slechts een informeel karakter om inzicht te krijgen in de financiële kaders van de Wmo en de meerjarige ontwikkeling daarvan op basis van het bestaande beleid. Het is een financiële weergave van programma 9: Maatschappelijke Ondersteuning uit de programma begroting. Uitgaven voor bijvoorbeeld wijkwerk en preventief jeugdbeleid zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Bestuurlijk product en enkele deelproducten	Budget (saldo baten en lasten x 1000)			
	2012	2013	2014	2015
Maatschappelijk werk	2.313	2.286	2.236	2.236
Algemeen maatschappelijk werk	1.600	1.575	1.525	1.525
Ondersteuning vrijwilligerswerk en mantelzorg	713	711	711	711
Minderheden	371	295	295	287
Sociale zorg	12.760	12.634	12.409	12.409
Welzijn ouderen	989	963	963	963
Vrouwenopvang	1.201	1.202	1.202	1.202
Maatschappelijke opvang + verslavingszorg	2.170	2.070	2.070	2.070
Hulp bij het huishouden	8.400	8.399	8.174	8.174
Sociaal cultureelwerk	2.841	2.832	2.928	2.928
Openbare gezondheidszorg	1.548	1.537	1.537	1.537
Gehandicaptenzorg	4.849	4.849	4.849	4.849
Leefvoorzieningen	3.555	3.555	3.555	3.555
Woonvoorzieningen	1.294	1.294	1.294	1.294

Ontwikkelingen

Drie samenhangende maatregelen uit het regeerakkoord zullen een groot effect hebben voor gemeenten:

- De functie begeleiding wordt vanuit de Awbz overgeheveld naar de gemeenten (Wmo). Dat moet landelijk een bezuiniging van 140 miljoen (=5%) opleveren, inclusief de uitvoeringkosten. Als het niet lukt deze bezuiniging te realiseren door doelmatigheidsverbetering of anders werken, dan moet er volgens het regeerakkoord 'minder zorg geleverd worden'. 2013 wordt een overgangsjaar, de structurele invoering start in 2014. Op basis van een grove schatting zal deze decentralisatie voor Ede waarschijnlijk een budget rond € 25 miljoen betekenen. Ede ontvangt in 2012 € 250.000 en in 2013 € 170.000 euro ter compensatie van de transitiekosten.
- Zorg voor cliënten met een IQ boven de 70 wordt geschrapt, waarbij 50% van de huidige kosten wordt gereserveerd voor het financieren van 'weglek' naar andere regelingen, zoals de Wmo. Het landelijk budget bedraagt nu 500 miljoen waarvan de gemeenten 250 ontvangen. Voor Ede betekent dit grofweg 1,5 miljoen euro.

De beleidsuitgangspunten in dit kader leiden onder andere naar intensivering van vrijwillige inzet en de ondersteuning die daarbij nodig is. Op korte termijn wordt op basis van de nieuwe uitgangspunten het vrijwilligers beleid herijkt. Hierbij zal naar verwachting ook een budget uitbreiding worden voorgesteld.

Financiële verantwoording

De gemeente is zich bewust van de financiële gevolgen die met de drie transities samenhangen. Daarom zullen adequate maatregelen getroffen worden in de administratieve organisatie van de gemeente om het financiële beheer goed te kunnen inrichten.

Monitoren en bijsturen

Hoewel de gevolgen van deze maatregelen binnen de gemeente Ede nog niet goed kunnen worden ingeschat, is wel duidelijk dat we in het kader van de Kanteling een andere koers gaan varen. We willen stevig inzetten op het versterken van vrijwilligers en collectieve voorzieningen. Hierdoor kunnen op termijn inderdieneffecten gerealiseerd worden, doordat er een minder zwaar beroep gedaan hoeft te worden op de (dure) individuele voorzieningen.

Het wordt de komende jaren steeds belangrijker de effecten te meten van de inzet die gepleegd wordt op maatschappelijke ondersteuning. Het is daarom van belang maatschappelijke opbrengst van de gemeenschappelijke inzet van alle belanghebbenden te meten én te volgen. In de uitwerking van het beleidskader zal dit thema de nodige aandacht krijgen.

Wij houden er terdege rekening mee dat toekomstige ontwikkelingen, zoals hierboven geschetst, ons brengen tot nadere keuzes in komende jaren. De noodzaak om ook in de toekomst de uitvoering van Wmo financieel beheersbaar te houden, kan van invloed zijn op de mate waarin of de snelheid waarmee we onze ambities met maatschappelijke ondersteuning gaan waarmaken. Door in te zetten op regionale samenwerking en door met burgers en maatschappelijke organisaties samen op te trekken vertrouwt de gemeente er op dat de Edese burger passende zorg krijgt.

7. Participatie, communicatie en verantwoording

Participatie in het beleidsproces is van groot belang om te garanderen dat de maatschappelijke ondersteuning in Ede ook daadwerkelijk aansluit bij de behoeften van burgers. In het verlengde daarvan vraagt de wet dat gemeenten zich direct naar burgers verantwoorden. Dit wordt de horizontale verantwoording genoemd. Die vindt plaats naast de verantwoording aan de gemeenteraad.

Een belangrijke partner van de gemeente bij het ontwikkelen en uitvoeren van het Wmo beleid is de adviesraad Wmo. Het is één van de formele adviesorganen van het college en adviseert gevraagd en ongevraagd. De adviesraad heeft een brede samenstelling. De leden zijn deskundig op de verschillende aandachtsgebieden binnen de Wmo en hebben een relatie met de verschillende doelgroepen. De adviesraad is nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van dit beleidskader.

Communicatie

Communicatie over de Wmo vraagt een goede voorbereiding en planning. Burgers moeten immers tijdig weten:

Wat er voor hen persoonlijk verandert;

Op welke wijze zij betrokken kunnen zijn bij de ontwikkelingen binnen de Wmo;

Welke keuzen Ede maakt;

Wat zij kunnen verwachten van de gemeente en het maatschappelijk middenvelden en wat overheid van henzelf (en hun omgeving) verwacht.

Verschillende fases van beleidsontwikkeling en uitvoering vragen een eigen aanpak. Daarbij zijn grofweg 3 fases te onderscheiden:

Fase 1:

Interactieve visieontwikkeling en kaderstelling. Ede ontwikkelt en actualiseert de visie op de Wmo samen met haar partners zoals maatschappelijke organisaties en de Wmo adviesraad.

Fase 2:

In deze fase worden de kaders uitgewerkt en vertaald naar operationeel beleid. Het beleid wordt dan concreter en er vindt meningsvorming in brede kring plaats. De nadruk ligt dan op brede participatie en gerichte communicatie: wat gaat er veranderen, wanneer en voor wie? Het gaat zowel om het informeren over de gevolgen van de veranderingen in de Wmo aan de brede doelgroep als ook meer specifieke informatie voor direct betrokkenen. Het gaat immers over de gevolgen voor hun persoonlijke situatie.

Fase 3:

Naast communicatie over beleidsveranderingen is binnen de Wmo ook een structurele vorm van communicatie van belang. Zowel om in contact te blijven met de doelgroepen en hun ervaringen te blijven monitoren als ook om over de effecten van het beleid verantwoording af te leggen. Hierbij is de Wmo adviesraad een belangrijke partner.

Globale communicatiematrix

Fase	Wat	Hoe	Wanneer	Voor wie
I Beeldsvorming	Interactieve beeldsvorming Draagvlak creëren Expertise verzamelen Consultatie	Participatiebijeenkomst Adviesraad Wmo	2011	Betrokken organisaties Wmo adviesraad Gemeentebestuur
II Beleidsimplementatie	Informereren Draagvlak creëren Inspraakmogelijkheid	Publicaties Bijeenkomsten Peilingen	2012 en verder	Als bij I plus: Cliënten En alle (toekomstig) maatschappelijk actieve burgers van Ede
III Structureel beleid	Informereren en verantwoording afleggen	Publicaties Peilingen	Structureel	Als bij I en II

Deze notitie is tot stand gekomen met inbreng van onder andere de Wmo adviesraad en de bij de Wmo betrokken maatschappelijke organisaties. Dit traject was gericht op het formuleren van een lokale geactualiseerde visie op de Wmo en een kader voor de aanpak van de veranderingen die op ons afkomen met de 3 decentralisaties uit het regeerakkoord.

De Wmo adviesraad heeft uit haar midden een aparte tijdelijke werkgroep geformeerd. Ambtelijk is tijdens het ontwikkelingsproces van deze nota regelmatig met deze werkgroep gesproken. Op 2 september 2011 heeft er in Cultura een participatiebijeenkomst plaatsgevonden over de uitgangspunten van deze nota. Daarbij waren naast de Wmo adviesraad ook maatschappelijke instellingen en raadsleden uitgenodigd.

Bijlage 1: Begrippenlijst

In dit beleidskader worden begrippen toegepast die een nadere uitwerking of uitleg vragen. De belangrijkste daarvan worden hieronder op alfabetische volgorde apart gepresenteerd.

Algemene voorziening	Een voorliggende voorziening die weliswaar niet bestemd is voor, noch te gebruiken is door alle personen, maar die anderzijds door iedereen waarvoor de voorziening wel bedoeld is op eenvoudige wijze te verkrijgen of te gebruiken is, zonder een ingewikkelde aanvraagprocedure.
AWBZ	De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) dekt zware geneeskundige risico's die niet onder de zorgverzekering vallen. Het gaat om bijzondere ziektekosten voor zorg en ondersteuning bij langdurige ziekte, handicap of ouderdom.
Compensatieplicht	De plicht die gemeenten hebben in het kader van de Wmo om beperkingen in zelfredzaamheid weg te nemen of te compenseren en deelname aan het maatschappelijke verkeer mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een adequate aanpassing en/of hulpmiddel.
De Kanteling	Gemeente gaat samen met cliënten op zoek naar nieuwe mogelijkheden om diensten en voorzieningen, welzijn en zorg, en collectief en individueel aanbod in samenhang aan te bieden. Het compensatie beginsel vergt van gemeenten én burgers een nieuwe benadering: Gemeenten zullen meer tijd moeten nemen in het eerste gesprek met de klant. Het gesprek wordt meer vraagverhelderend, minder beoordelend. Burgers moeten afstappen van het zogenaamde claimdenken en alle mogelijkheden verkennen om hun probleem op te lossen. Bij het vinden van oplossingen staan behoud van regie over het eigen leven en zelfredzaamheid voorop.
Individuele voorziening	Een voorziening die door het college ten behoeve van één persoon wordt verstrekt en waarop alle regels van de Wmo toepasbaar zijn.
Maatschappelijk middenveld	Maatschappelijk middenveld is het geheel aan organisaties in de samenleving welke verschillende groepen en belangen vertegenwoordigen en diensten verlenen. Tot het maatschappelijke middenveld kunnen onder andere zorgaanbieders, het verenigingsleven, sociale organisaties gerekend worden. Deze organisaties nemen deel in het proces rond de vorming van beleid, maar legitimeren het beleid ook naar hun achterban wanneer het van kracht is.
Mantelzorg	Mantelzorg is de zorg voor chronisch zieken, gehandicapten en hulpbehoevenden door naasten: familieleden, vrienden, kennissen en burens. Kenmerkend is de reeds bestaande <i>persoonlijke band</i> tussen de mantelzorger en zijn of haar naaste. Daarnaast gaat het om langdurige zorg die onbetaald is. De meeste mantelzorgers vinden het vanzelfsprekend om voor hun naaste te zorgen, maar lopen wel tegen tal van problemen aan. Zo is het bijvoorbeeld moeilijk om de zorg te combineren met een betaalde baan, is het moeilijk om de zorg tijdelijk over te dragen en maken veel mantelzorgers extra kosten. Mantelzorg is vaak geen keuze: het overkomt je. Veel mensen weten van zichzelf niet dat zij mantelzorger zijn en dat ze hulp en advies kunnen vragen. De gemeente speelt een rol in het ondersteunen van mantelzorgers (prestatieveld 4).

Participatie	Participatie betekent actieve deelname. Wanneer over participatie wordt gesproken, is er altijd sprake van een subject en een object, ook als dat niet expliciet wordt gemaakt: een persoon of een groep die deelneemt (het subject) en datgene waaraan zij deelnemen (het object). Participatie kan in beginsel betrekking hebben op allerlei subjecten (bijvoorbeeld jongeren, burgers, vrouwen) en op allerlei objecten (bijvoorbeeld politiek, arbeid, kunst). Typische verschijningsvormen van het concept participatie binnen het Wmo beleid is "sociaal-culturele participatie" (deelname van een bepaalde groep aan sociaal-culturele activiteiten).
Wet maatschappelijke ondersteuning	Ondersteuning voor mensen die vanwege een beperking worden belemmerd in het meedoen aan de maatschappij. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat iedereen kan meedoen aan de maatschappij en zelfstandig kan blijven wonen. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met beperkingen door ouderdom of handicap of een chronisch psychisch probleem. Het doel van deze wet is dat iedereen moet kunnen meedoen aan de samenleving. De gemeente heeft op grond van deze wet de compensatieplicht om beperkingen te verminderen en/of op te heffen om meedoen mogelijk te maken.
Vrijwilliger	Een vrijwilliger is iemand die uit vrije wil werkzaamheden verricht, buiten een vast dienstverband. In het algemeen zijn deze werkzaamheden onbetaald of staat er een vergoeding tegenover die lager ligt dan het minimumloon bij betaald werk. Een vrijwilliger verricht vrijwilligerswerk. In meer letterlijke zin is een vrijwilliger iemand die iets uit vrije wil doet.
Zelfredzaamheid	Hoewel het begrip zelfredzaamheid veel gebruikt wordt, bestaat er geen algemene definitie van. In onze visie definiëren we het als zelf grip houden. En zoveel mogelijk doen wat je zelf nog kunt. Voor veel mensen is dat een voorwaarde voor een gelukkig leven. Wie afhankelijk raakt van zorg, loopt kans om flink te moeten inleveren. Het zo lang mogelijk in stand houden van de zelfredzaamheid draagt bij aan de kwaliteit van leven van mensen die zorg nodig hebben. Het voorkomt onnodige en een steeds grotere afhankelijkheid van zorg die ook op een andere manier ingezet kan worden.

Bijlage 2: Wmo oude/nieuwe stijl

	Oude stijl	Nieuwe stijl
burger	beperkingen in participatie	mogelijkheden tot participatie
	claimgedrag van cliënt	eigen verantwoordelijkheid burger
	afhankelijkheid	zelf regie
	ondersteuning vragen bij overheid	ondersteuning zoeken in eigen omgeving
professionals/organisaties	overname van probleem	eigen kracht versterken
	probleem bij je houden	samenwerken
	versnipperd aanbod door veelheid aan (specialistische) organisaties	Integraal en samenhangend aanbod vanuit ketenzorg benadering
	direct hulp verlenen	ondersteuning van informele zorgers
	werken volgens protocol	ruimte voor professional
	specialisten	generalisten
	beleidsontwikkeling	actieve regie/moderator/facilitator
gemeente	sectoraal beleid	inclusief beleid (interactief)
	controle en verantwoording	vertrouwen
	output afspraken bij subsidie verlening	maatschappelijke effecten bij subsidieverlening
	behouden zelfredzaamheid	participatie
ondersteuning/voorzieningen		
	curatie	preventie en evt. compensatie
	professionele zorg	informele ondersteuning
	centraal georganiseerd	op schaal van de wijk georganiseerd
	aanbod gericht	vraaggericht
	(geïndiceerde) individuele voorzieningen	eerst algemene en collectieve voorzieningen
veelheid loketten	eenvoudige laagdrempelige toegang	

Bijlage 3: Bakens Welzijn Nieuwe Stijl

Baken 1: Gericht op de vraag achter de vraag

Welzijnswerk in Nederland probeert al enige tijd een omslag te maken van aanbod- naar vraaggerichtheid. Hoewel het vanzelfsprekend lijkt, blijkt de praktijk nogal weerbarstig. Het vraagt een wezenlijke omslag, zowel bij de vragende als de aanbiedende partij.

Vraaggericht werken is niet zonder meer de vraag van de burger als uitgangspunt nemen bij de organisatie van het aanbod. Het is geen kwestie van 'u vraagt en wij draaien'. Dat zou juist leiden tot claimgedrag, waarbij de eigen kracht van de burger en zijn netwerk onvoldoende worden aangesproken en de achterliggende problemen niet worden aangepakt. Bijna altijd is de vraag van burgers in eerste instantie een vraag naar het bekende aanbod. Maar met een hulp bij het huishouden zijn de eenzaamheidsproblemen niet op te lossen. Het is nodig om breder te kijken naar de mensen die om ondersteuning vragen: breder kijken om problemen bij mensen écht op te lossen.

Baken 2: Gebaseerd op de eigen kracht van de burger

Als de vraag van de burger eenmaal helder is, moet de vraag beantwoord worden wie wat doet. Wat kunnen de burgers zelf, of met hulp uit de directe sociale omgeving doen? Wat kan de rol zijn van de sociale verbanden in de wijk of buurt? Hoe kunnen vrijwilligers worden ingezet? Wat kunnen bureaus, en familieleden betekenen? Met andere woorden: wat doen de professionals en wat doen de burgers? Maar ook, wat kan de professional doen om de zelfredzaamheid van de burger (in en met zijn eigen omgeving) te versterken.

Te snel wordt nu nog voorbij gegaan aan de eigen kracht van de burger, zijn netwerk, de straat of wijk. Het uit handen nemen van problemen werkt meestal averechts op het zelfoplossend vermogen. De 'eigenkrachtbenadering' of een andere, vergelijkbare methode, vraagt om een cultuuromslag bij de burger en de professional. Die omslag is niet eenvoudig. Burgers hebben geleerd toch vooral tijdig een beroep op de overheid of de hulpverlenende instanties te doen. Maar nog ingewikkelder ligt de cultuuromslag wellicht bij de hulpverlener. Het is toch immers zijn of haar vak de problemen van anderen op te lossen en om die 'kwetsbare mensen' te ondersteunen.

Baken 3: Direct er op af

Er zijn mensen die ondersteuning claimen en er zijn mensen die zorg mijden. Het gaat bij de zogenoemde zorgmijders om mensen die niet om ondersteuning durven of willen vragen, terwijl ze al langer vereenzamen, zich verwaarlozen, met onoplosbare schulden kampen, of verslavingsgedrag vertonen.

Deze burgers weten de weg niet te vinden naar ondersteuning. Ze zijn op basis van eerdere ervaringen teleurgesteld in de hulpverlening, of vastgelopen in de bureaucratie. Deze mensen worden niet bereikt door ze op te roepen om op kantoor te verschijnen ten einde daar een goed gesprek te voeren. Daar moet de professional op af, en het liefst zo snel mogelijk, om erger te voorkomen. Dat gebeurt te vaak nog niet, omdat andere – legitieme - uitgangspunten een direct ingrijpen in de weg staan, of lijken te staan. Het gaat dan om privacy, zelfbeschikking en eigen verantwoordelijkheid.

Baken 4: Formeel en informeel in optimale verhouding

Het kenmerk van de Wmo is dat de participatie wordt bevorderd niet alleen door een beroep te doen op de eigen mogelijkheden van de burger of de inzet van professionals, maar ook op de inzet van sociale netwerken, vrijwilligersinitiatieven en wijkverbanden. In Welzijn Nieuwe Stijl wordt gezocht naar de optimale verhouding tussen wat burger (onderling) zelf kunnen en wat professionals moeten. Ook dit baken betekent voor burgers, professionals en gemeenten een forse verandering van houding en aanpak, die breekt met de traditie van recht, of vanzelfsprekend een beroep kunnen doen op professionele ondersteuning.

Het past bij Welzijn Nieuwe Stijl dat de professional zich terughoudend opstelt. Zijn of haar kracht ligt er juist in om samen met burgers te bezien op welke wijze de burgers zelf de problemen of klachten kunnen oplossen. Het probleemoplossend vermogen, zowel van individuen als groepen moet geactiveerd worden. Het voorkomt daarnaast structurele afhankelijkheid van de professional. Eenzaamheid kan mogelijk beter bestreden worden door het herstellen van sociale netwerken.

Baken 5: Doordachte balans van collectief en individueel

De verzorgingsstaat is doorgeschoten met individuele oplossingen voor problemen van burgers. Mensen zijn daaraan gewend geraakt. De financiering ervan komt echter steeds meer onder druk te staan en de negatieve gevolgen van de individualisering van de samenleving worden steeds meer zichtbaar. Ook daarom is het ontwikkelen van meer collectieve aanpakken onvermijdelijk. De sector die hier vanouds de meeste ervaring mee heeft is de welzijnssector. Collectieve aanpakken zijn niet alleen goedkoper, maar bieden ook vaak een betere oplossing. De buurtmaaltijd is niet zelden effectiever (want biedt bijvoorbeeld mogelijkheden tot contact) dan de individuele bezorging aan huis. Ook voor dit baken geldt dat het er niet om gaat dat professionals ten allen tijde automatisch voor collectieve oplossingen kiezen. Het gaat om het vinden van de juiste balans tegen de achtergrond van het probleem dat moet worden aangepakt.

Baken 6: Integraal werken

De vraag centraal stellen vraagt om een integrale en samenhangende aanpak van professionals. De burgers die bij bijvoorbeeld het Wmo-loket, of het maatschappelijk werk aankloppen, hebben meestal problemen die niet door één instelling of één voorziening kunnen worden opgelost. Het gaat vaak om meerdere problemen tegelijk. Problemen die met elkaar samenhangen en dus ook in samenhang moeten worden aangepakt. Als een burger geen werk en daardoor te weinig geld heeft, in een slecht huis woont en spanningen in zijn gezin heeft, ziet hij dat als een ongedeelde vraagstuk. Dienst- en hulpverleners komen niet ver als ze opereren alsof ze op een eiland zitten. Goed met elkaar samenwerken is belangrijk. Nadrukkelijk is hier de invulling van de regierol van de gemeente aan de orde. Het is de gemeente als opdrachtgever én regisseur die bij uitstek geschikt is om partijen bij elkaar te brengen. Op cliëntniveau moeten de aanbieders van ondersteuning zelf de verantwoordelijkheid voor ketenregie oppakken.

Baken 7: Niet vrijblijvend, maar resultaatgericht

Welzijn Nieuwe Stijl is niet vrijblijvend. Waar organisaties ondersteuning bieden aan burgers, worden concrete afspraken gemaakt over de vraag op welke ondersteuning van professionals en vrijwilligers men kan rekenen, wat daarbij de eigen inzet is (met en in de eigen omgeving) en naar welke resultaten wordt toegewerkt.

De doelen in een ondersteuningstraject moeten voor de burger duidelijk, concreet en haalbaar zijn en zij moeten niet alleen perspectief bieden op de langere termijn, maar zich ook richten op praktische, snelle resultaten. Dat wil zeggen dat doelen voor de cliënten in concrete, meetbare termen moeten worden geformuleerd. Er moet sprake zijn van een gezonde mix van korte en lange termijn.

Baken 8: Gebaseerd op ruimte voor de professional

Centraal thema in Welzijn Nieuwe Stijl is de relatie tussen de burger en zijn netwerk enerzijds en de welzijnsprofessional anderzijds. Niet alleen de regels van de organisatie of de wensen van de gemeente zijn bepalend, maar ook de professionele bagage van de beroepskracht. Deze moet voldoende aan bod kunnen komen. Daarvoor heeft de professional de ruimte nodig om zelfstandig te handelen op basis van een ruime vrije beslissingsruimte.

Professionals Welzijn Nieuwe Stijl moeten midden in de samenleving staan. Tegelijkertijd moeten zij ook adequaat kunnen communiceren met collega's van de eigen organisatie, met cliënten en hun naaste omgeving, vrijwilligers en met de partners in de keten. Ook wordt van hen verwacht dat ze ondernemend zijn, outreachend werken, in ketens kunnen samenwerken en hier soms de regie in nemen. Samenwerking tussen informele zorg en professionele dienstverlening vraagt om fine-tuning wie wat precies doet. Kortom, je weet wanneer je op je handen moet zitten en wanneer de handen uit de mouwen moeten. Deze professionals moeten dan wel ruimte krijgen om zelf te beslissen hoe zij die kennis en ervaring inzetten. Ruimte voor de professional kan alleen bestaan wanneer er vooraf goede afspraken zijn gemaakt over de te behalen resultaten en daarover achteraf verantwoording wordt afgelegd.

Bijlage 4: Terugblik Beleidskader Wmo 2008 t/m 2011

Inleiding

Bij de invoering van de Wmo in 2007 heeft Ede de keuze gemaakt voor een ruimhartige, beleidsarme overgang van Awbz/ Wvg beleid naar Wmo-beleid.

De aanbesteding van de hulp bij het huishouden heeft de gemoederen de eerste twee jaar van de Wmo flink bezig gehouden. Verder zijn de woonservice-gebieden uitgebouwd. Samen met de maatschappelijke partners is hard gewerkt aan het scheppen van voorwaarden om de zelfredzaamheid van kwetsbare burgers te versterken en de maatschappelijke participatie te bevorderen. De wijkgerichte uitvoering van de Wmo heeft via het concept Wijkwerk gestalte gekregen

In 2010 is er een nieuwe verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Ede vastgesteld. De nieuwe verordening biedt een betere basis voor het werken en denken vanuit het compensatiebeginsel beleid.

Terugkijkend trekken we de conclusie dat we met de uitvoering van de Wmo goed op weg zijn. We zijn erin geslaagd een degelijk fundament te leggen in het domein van maatschappelijke ondersteuning. De SGBO Benchmark laat zien dat Ede op alle onderdelen van het beleid hoger scoort dan het landelijk gemiddelde. De tevredenheid over de maatschappelijke dienstverlening, zoals gemeten onder cliënten is bovendien goed.

Het vangnet voor de kwetsbare burgers die buiten de boot (dreigen te) vallen krijgt steeds meer inhoud. Ook beleidsmatig zijn stappen gezet om beter samen te werken. Het samenwerkingconcept Wijkwerk is daar een markant voorbeeld van. Als positieve ontwikkeling zien we ook de samenvoeging van de Wmo platform en de Wmo-raad tot de Wmo adviesraad. Deze adviesraad wil zich sterker profileren en levert een constructieve bijdrage aan ons Wmo beleid.

Hieronder halen we een aantal onderzoeken en activiteiten aan die een beeld schetsen van wat bereikt is in de afgelopen beleidsperiode.

Tevredenheidonderzoek

Gemeenten zijn wettelijk verplicht (artikel 9 Wmo) om periodiek onderzoek te doen naar de tevredenheid van burgers over de uitvoering van de Wmo. Jaarlijks vinden onderzoeken onder de jeugd en de bevolking plaats waarbij de tevredenheid over de uitvoering van Wmo (deelgebieden), wordt nagevraagd.. Daarnaast vindt eens per 2 jaar een klanttevredenheidsonderzoek plaats onder Wmo-klanten van de gemeente. De uitkomsten zijn voor de gemeente belangrijke barometers voor de uitvoering van de Wmo.

Positieve geluiden uit het onderzoek geven aan dat de burgers tevreden zijn over de geboden dienstverlening en ondersteuning. Kritische geluiden uit het onderzoek kunnen aanleiding zijn voor een nadere analyse van wat er verbeterd kan worden. In **2007** voldeed voor de meeste cliënten de ondersteuning aan de verwachtingen (92%). Cliënten gaven een rapportcijfer 7,9 voor de hulp bij het huishouden. Ook was 92% van de cliënten positief over de mate waarin ondersteuning helpt bij het zelfstandig wonen en meedoen aan de maatschappij.

De resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek Wmo **2009** (onderzoek gerapporteerd in 2010) verschillen niet significant met die van 2007. De afwijking is veelal niet meer dan 2%. De score toont, ondanks de hoge druk op de uitvoering voor de afdeling Wmo, een gemiddeld beeld en kent weinig bijzonderheden. Op bijna alle gebieden komt de score van Ede vrijwel overeen met de gemiddelde score van de groep vergelijkbare gemeenten.

Een onderdeel waarop de gemeente Ede enigszins lager scoorde is de aanvraagprocedure. Opvallend is verder dat de Wmo-raad nog steeds bij weinig klanten bekend is (27%). Dit laatste wijkt echter nauwelijks af van de situatie in andere gemeenten, noch van de score van 2007.

Onderdelen waarop de gemeente aanzienlijk beter scoort zijn de continuïteit van de hulp bij het en het Collectief vervoer (Regiotaxi).

Inwoners aan het woord

De gemeente Ede peilt regelmatig de mening van inwoners over onderwerpen die met de gemeente te maken hebben. De resultaten van dit onderzoek worden gepubliceerd onder de titel 'Inwoners aan het woord'. Dit is één van de instrumenten voor het formuleren en het beoordelen van het gemeentelijk beleid op diverse terreinen waaronder gezondheid en zorg.

In 2008 zijn er vragen gesteld over eenzaamheid, de behoefte aan hulp en ondersteuning bij het verlenen van mantelzorg.

Het volgende beeld tekenende zich af:

Het aandeel inwoners dat naar eigen zeggen een handicap heeft is ongeveer 10%. Eenzaamheid is een probleem dat iets vaker voorkomt: bijna een vijfde van de inwoners voelt zich wel eens eenzaam. Het zijn niet alleen ouderen die te maken hebben met eenzaamheid. Ook onder jongeren komt eenzaamheid voor.

De behoefte aan hulp bij dagelijkse bezigheden is beperkt. Van de ondervraagde inwoners kan 7% niet zelfstandig dagelijkse bezigheden uitvoeren. Ouderen hebben relatief vaak hulp nodig: bijna 20% van de 65-plussers. Ruim twee derde van de hulpbehoevende inwoners krijgt hulp van anderen. Hierbij gaat het vooral om professionele hulp, en in iets mindere mate om hulp van familie, vrienden, burens of andere bekenden (zogenaamde mantelzorg).

Er zijn inwoners die nu nog geen hulp krijgen, maar wel behoefte hebben aan hulp. Ook zijn er inwoners die wel hulp krijgen, maar extra hulp nodig hebben. Bij elkaar gaat dit om 17% van de hulpbehoevende inwoners (2% van alle inwoners). 55% van de inwoners heeft geen behoefte aan informatie en/of advies over hulp bij alledaagse bezigheden. De inwoners die wel behoefte hebben aan informatie en/of advies (45% van de inwoners) wensen deze informatie/advies vooral via een folder in de brievenbus. Daarnaast worden ook de website en de lokale kranten regelmatig genoemd.

De verzorging van een ander betekent voor een groot deel van de mantelzorgers een belasting. Zo voelt bijna 40% van de mantelzorgers zich enigszins belast. Eén op de twintig mantelzorgers voelt zich zwaar tot zeer zwaar belast. De overige mantelzorgers ervaren de zorg niet of nauwelijks als een belasting. Door de mantelzorgers wordt weinig gebruik gemaakt van ondersteuning. Van de mantelzorgers die gebruik maken van mantelzorgondersteuning is 39% tevreden over de ondersteuning, 57% neutraal en 4% ontevreden.

Ze geven aan dat de behoefte aan ondersteuning beperkt is. De grootste behoefte gaat over informatievoorziening. Bijna 15% van de mantelzorgers heeft behoefte aan informatie over voorzieningen en regelingen. Daarnaast zou bijna 10% graag informatie willen over de ziekte van de persoon die wordt geholpen. Ruim 5% van de mantelzorgers zou graag willen dat de zorg regelmatig of incidenteel wordt overgenomen. Individueel advies, emotionele ondersteuning, lotgenotencontact, cursussen/themabijeenkomsten worden elk door nog geen 5% van de mantelzorgers gewenst.

Benchmark SGB0

In aanvulling op lokale evaluaties levert iedere gemeente een aantal relevante gegevens aan het Rijk voor een benchmark. In die benchmark worden gemeenten onderling vergeleken in hun Wmo-prestaties (www.artikel9 Wmo.nl). Om deze gegevens te verzamelen neemt de gemeente Ede jaarlijks deel aan de benchmark van het SGB0, die de benodigde gegevens vervolgens gestandaardiseerd voor de gemeente doorgeeft aan het Rijk. De benchmark Wmo van het SGB0 is uitgebreider dan wettelijk is vereist. We hebben het hierna over de benchmark Wmo van het SGB0. De benchmark Wmo bestaat drie jaar en is uitgegroeid tot een informatie- en sturingsinstrument voor en door gemeenten op het gebied van de Wmo. Door vergelijking met andere gemeenten ontstaat een prikkel om prestaties te verbeteren. De vraag daarbij is dan niet 'wat hebben we gedaan?', maar 'wat hebben we bereikt' en 'hoe presteren wij in vergelijking met andere gemeenten?'.

Het doel van de benchmark Wmo is drieledig:

- leren van elkaar;
- verbeteren door vergelijken;
- horizontale verantwoording.

Op de volgende pagina zijn de scores m.b.t. de jaren 2007, 2008 en 2009 op een rijtje gezet. De benchmark van 2010 wordt momenteel uitgewerkt en is op uitkomsten nog niet beschikbaar. Ede rapporteert jaarlijks naar gemeenteraad en burgers over de resultaten van de Wmo Benchmark. Uit de diverse rapporten blijkt dat Ede het relatief goed doet op het brede gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Alle thema's/prestatievelden als één geheel genomen, scoort de gemeente Ede boven het gemiddelde van de benchmark.

Leefbaarheid

Het thema 'Leefbaarheid' scoorde de afgelopen jaren hoger dan het benchmark gemiddelde. De waardering voor leefbaarheid is de afgelopen toegenomen. Onder andere de inzet van GSO-3 en de herstructurering van bepaalde woongebieden heeft hieraan bijgedragen.

Jeugd

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG centraal) is inmiddels operationeel en er is een CJG in Bellestein geopend.

Voorzieningen

Op het thema 'individuele voorzieningen' is de score in Ede boven het gemiddelde.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Het thema 'Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers' scoort in 2009 onder het gemiddelde. Met het beleidskader vrijwillige inzet 2009-2011(2009) investeert Ede flink de kwaliteit van ondersteuning en de waardering van vrijwilligers. Dit thema blijft ook in de toekomst een belangrijk punt van aandacht.

Opvang

De bovengemiddelde score is herkenbaar in de inzet die Ede pleegt. Ede voert, in haar rol als centrumgemeente, de regie op het toe leiden naar zorg (OGGZ) en de organisatie rondom complexe zorg en opvang in de Vallei regio. De centrale toegang en persoonsgerichte benadering levert individueel maatwerk.

Thema's Wmo Benchmark. 2007 2008 2009

Thema's Wmo Benchmark	2007	2008	2009
Wmo algemeen	gelijk aan het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Beleidsparticipatie (betrokkenheid burgers bij beleid)	minder dan het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Leefbaarheid en sociale samenhang - Prestatieveld 1	minder dan het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Jeugd - Prestatieveld 2	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Loket (informatie & advies) - Prestatieveld 3	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Hulp (ondersteuning mantelzorg & vrijwilligers) - Prestatieveld 4	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Voorzieningen - Prestatievelden 5(algemene voorzieningen) en 6 (individuele voorzieningen)	gelijk aan het gemiddelde	boven het gemiddelde boven het gemiddelde	boven het gemiddelde
Opvang - Prestatievelden 7, 8 en 9	minder dan het gemiddelde	boven het gemiddelde	boven het gemiddelde

Leefbaarheid

Leefbaarheid , 2005, 2007, 2009 - Gemeente Ede

	2005	2007	2009	2010
Schaalscore sociale cohesie [score]	6,6	6,5	6,4	6,4
Rapportcijfer leefbaarheid [-]	7,4	7,4	7,5	7,4
% doet vrijwilligerswerk [%]	-	38	39	39

Bron: Leefbaarheids en veiligheidsmonitor Ede, wijkenmonitor Ede

Leefbaarheid Nederland

	2008	2009
Schaalscore sociale cohesie [score]	6,3	6,3
Rapportcijfer leefbaarheid [-]	7,4	7,3

Bron: Cbs

▪ **Schaalscore sociale cohesie**

De schaalscore sociale cohesie is een samengestelde score van een aantal vragen. De score loopt van 0 tot 10. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe beter de kwaliteit van de woonomgeving wordt ervaren. De indicator bestaat uit de vragen naar:

- De mensen kennen elkaar in de buurt nauwelijks
- De mensen gaan in de buurt op een prettige manier met elkaar om
- Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is
- Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen

▪ **Rapportcijfer leefbaarheid**

Inwoners is gevraagd de leefbaarheid in hun buurt met een rapportcijfer te waarderen.

▪ **% Inwoners dat vrijwilligerswerk doet**

Het percentage stijgt het laatste jaar licht tot 39%. Hierbinnen vallen allerlei vormen van vrijwilligerswerk: van incidenteel naar structureel, inzet in sport, cultuur en zorg. Bij een groter beroep op vrijwilligers ten behoeve van maatschappelijke ondersteuning moeten we overigens realistisch blijven. De vraag werpt zich op of een verdere stijging van dit percentage realistisch is; zelfs als we bedenken dat de groep burgers met meer vrije tijd als gevolg van de vergrijzing stijgt.